

ВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Гуманітарний факультет

Кафедра історії

ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ХІІІ У ПІЗНЬОРАДЯНСЬКОМУ ЛЬВОВІ

Студентки IV курсу

групи HIS-18/B

Матвіїшин Ольги

Науковий керівник

кандидат історичних наук

доцент

Склокін Володимир

Львів 2022

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	2
<u>РОЗДІЛ І. ЛЬВІВСЬКА СПІЛЬНОТА ХІППІ</u>	10
1.1. Розвиток хіппі у Львові.....	10
1.2. Хіппі між владою та суспільством.....	16
<u>РОЗДІЛ ІІ. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ЛЬВІВСЬКИХ ХІППІ</u>	25
2.1. АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ПРОСТІР ХІППІ	25
2.2. Хіппі та рок-музика	38
2.3. СУПЕР ВУЙКИ	43
<u>РОЗДІЛ ІІІ. ПІПОДОРОЖІ ЯК СПОСІБ ВТЕЧІ ВІД БУДЕННОСТІ</u>	51
3.1. Подорожі в СРСР	51
3.2. Мотохіппі.....	56
<u>ВИСНОВКИ</u>	61
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ</u>	64
<u>ДОДАТКИ</u>	70

ВСТУП

Хіппі – субкультура, яка стала феноменом ХХ століття. Звертаючись до словника «Cambridge Dictionary» отримуємо пояснення, що хіппі – це «молода особа, зокрема наприкінці 60-х та початку 70-х років ХХ століття, яка вірить у мир, виступає проти встановлених норм життя, носить довге волосся, зазвичай живе в комуні та вживає наркотики»¹. Період розквіту цього руху припадає на кінець 1960-х років. Безпосередньо субкультура розпочалася в Америці, коли тисячі молодих людей під впливом музики багатьох рок-виконавців, вирушили до Сан-Франциско в пошуках кращого життя, вже пізніше цю ситуацію назвали «літом любові»².

Характерною ознакою руху хіппі був відкритий протест проти насильства³, при цьому хіппі активно пропагували пацифізм. Основним протестом, який є найвідоміший в історії хіппі, є протест проти війни у В'єтнамі⁴. Разом з цим основною ідеологією руху була свобода та незалежність від всіх обмежень, які нав'язує суспільство. Великим бажанням хіппі, було створення альтернативної реальності⁵, для цього використовувалися комуні. Комуні, зазвичай створювалися далеко від населених пунктів, або ж у покинутих селищах (московські хіппі мали на меті в закинутому селі створити першу комуну в СРСР)⁶. Приклад створення такого середовища, брали з американських індіанців, таким чином дуже багато символів та традицій було взяти з їхньої культури⁷.

---

¹ «a person, typically young, especially in the late 1960s and early 1970s, who believed in peace, was opposed to many of the accepted ideas about how to live, had long hair, and often lived in groups and took drugs»:

Cambridge Dictionary [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/hippie>.

²Summer of Love. American Experience. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=B2ZExRNT0GU>

³Furst J. Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street: The 'Emotional Style' of the Soviet Hippie Community // Contemporary European History, 23, 4 (2014), p. 570.

⁴ В'єтнамська війна – війна між комуністичним В'єтнамом та Південним В'єтнамом, який мав підтримку США, відбувалася у 1959—1975 рр.

Nizam E. Influence of 1960's Hippie Counterculture in Contemporary Fashion. International Journal of Textile and Fashion Technology. January 2017, pp 11 – 15.

⁵ Furst J. Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street... p. 566.

⁶ Хіппі у Львові: Альманах. Випуск 1 / Ред. Банах І. – Львів: Тріада Плюс, 2011.С.

⁷ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. С. 3.

Рух хіппі дуже швидко розповсюдився у світі, зокрема активні спільноти були створені в СРСР. Спершу, рух хіппі прийшов до Москви в 1967 році⁸, і того самого року, розпочалося активне поширення ідеології хіппі по інших республіках Радянського Союзу. Низка дослідників наголошує на тому, що основним центром розвитку руху хіппі в Радянській Україні був Львів⁹. Після детального аналізу Львова в період 1960-х років, можна зрозуміти, що Львів мав певне підґрунтя та всі передумови для виникнення чогось, абсолютно нетипового для тоталітарного режиму¹⁰. Феном руху хіппі у Львові полягає в тому, що цей рух достатньо швидко знайшов прихильників та зміг достатньо вкоренитися в суспільстві та навіть справив певний вплив на розвиток українського радянського суспільства.

Актуальність дослідження полягає у необхідності глибшого дослідження української радянської повсякденності, а також пізньорадянських нонконформістських середовищ, які в добу Перебудови стали основою для формування нового громадянського суспільства.

Наукова новизна роботи визначається зосередженням уваги на раніше не досліджуваних аспектах життя львівської спільноти хіппі, а саме на розкритті нових аспектів повсякденності хіппі у пізньорадянській час. Важливо, що для цього дослідження використовуються не лише письмові джерела, але і візуальні, що відкриває можливості для глибшого занурення у повсякденне життя львівських хіппі. Крім цього, робота звертає особливу увагу на творення альтернативних просторів, які протиставлялись офіційному радянському простору.

Об'єктом дослідження є львівська спільнота хіппі.

---

⁸Furst J. Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street: The 'Emotional Style' of the Soviet Hippie Community // Contemporary European History, 23, 4 (2014), p. 570.

⁹Risch W. Soviet 'Flower Children'. Hippies and the Youth Counter-Culture in 1970s L'viv. Journal of Contemporary History, Vol. 40, No. 3 (Jul., 2005), pp. 565-584.

Fürst J. Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street: The 'Emotional Style' of the Soviet Hippie Community... Risch W. The Ukrainian West: Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. (Harvard Historical Studies. - Vol. 173.) - Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2011. - 360 pp.

¹⁰ Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років / Б. Шумилович // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2013. - Вип. 23. - С. 602.

Предметом дослідження є повсякденне життя львівських хіппі.

Мета роботи – дослідити повсякденність львівських хіппі зосереджуючись на окремих її аспектах, зокрема:

- Реконструювати повсякденне життя львівських хіппі.
- Дослідити різні середовища всередині львівської спільноти хіппі (мотохіппі і спільнота «Святого саду»)
- Окреслити альтернативні простори, в яких функціонувала львівських хіппі.
- Проаналізувати вплив рок-музики на формування хіппі, зокрема вплив групи «Супер Вуйки»

Хронологічні рамки охоплюють кінець 1960 – 1980-ті роки, тобто весь пізньорадянський період.

Географічні рамки в основному охоплюють територію Львова. Крім цього в роботі також побіжно згадуються й інші місцевості в контексті подорожей учасників львівської спільноти.

Історіографія зазвичай презентує хіппі як достатньо маргінальний прошарок суспільства та розглядає цих людей в загальному історичному контексті радянської доби. Важливо, що велика частина сучасних дослідників розпочинає досліджувати окремі аспекти життя спільноти хіппі. Зокрема українсько-американський дослідник Сергій Жук у праці «Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnipropetrovsk»¹¹ подає інформацію про стосунки влади та спільноти хіппі у Дніпропетровську. Завдяки цій роботі ми можемо побачити частину життя перших хіппі, як вони проводили свій час і як виглядали їхні зібрання, хоча про них і сказано дуже мало. Важливою також є праця Жука «Религиозные практики, повседневная религиозность и западная массовая культура

---

¹¹ Zhuk S. I. Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnipropetrovsk, 1960–1985., 2010. 440 с.

в закрытом городе Днепропетровске в послесталинское время (1960-1984 гг.)»¹², яка демонструє зв'язок дніпровських хіппі з львівськими, а також їхнє розуміння та сприйняття львівської спільноти, як окремої самостійної групи.

Схожі контексти розкриваються і в дослідженні Вільяма Ріша, який в основному зосереджується на формуванні львівської спільноти хіппі, проте в ширшому контексті. Зокрема його праці «The Ukrainian West: Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv»¹³, «Soviet «Flower Children»¹⁴ та «Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980»¹⁵ дають змогу зрозуміти, чому у Львові сформувалася окрема група хіппі та якими були передумови цього розвитку. Разом з цим, можна також зрозуміти, які місця використовували хіппі для свого перебування від початку виникнення руху на території УРСР, та впродовж свого існування. Варто згадати також низку праць Джуліани Фюрст, зокрема «Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street»¹⁶, яка розглядає стиль хіппі, його виникнення та поширення. Крім цього дослідниця аналізує те, які погляди пропагували молоді люди, які називали себе хіппі, та те, як влада намагалася з ними боротися.

Важливими працями, які розкривають історію львівських хіппі, є магістерські роботи Тетяни Папернюк «Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Каркова і Львова (1967-1981 гг.)»¹⁷ та Андрія Волошина «Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького»¹⁸. Робота Тетяни Папернюк частково розкриває

---

¹² Жук С. Религиозные практики, повседневная религиозность и западная массовая культура в закрытом городе Днепропетровске в послесталинское время (1960-1984 гг.) // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – 2012. – № 3 (4). – С. 349-379.

¹³ Risch W. The Ukrainian West. Culture and the fate of Empire in Soviet Lviv. – Cambridge, 2011. P. 237 - 246

¹⁴ Risch W. Soviet 'Flower Children'. Hippies and the Youth Counter-Culture in 1970s L'viv // Journal of Contemporary History, Vol. 40, No. 3 (Jul., 2005), 565-584 pp.

¹⁵ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/risch-hippies-lviv-wroclaw>

¹⁶ Furst J. Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street: The 'Emotional Style' of the Soviet Hippie Community // Contemporary European History, 23, 4 (2014), p. 570.

¹⁷ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 гг.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017.

¹⁸ Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького. – Львів: Український Католицький Університет, 2020.

повсякдення хіппі, окремі його аспекти, але опускає велику частину важливої інформації. Попри це дослідниця добре аналізує рух хіппі у Львові та у Кракові, при цьому порівнюючи групи хіппі, які утворилися у містах. Праця Андрія Волошина за допомогою біографії Григорія Порицького показує, як ширші суспільні процеси впливали на життя хіппі, як формувалося їхнє життя та загалом можна прослідкувати, як у субкультурі намагалися створити альтернативний простір для свого існування. Для розуміння того як функціонував цей альтернативний простір в умовах життя хіппі варто використовувати дослідження Богдана Шумиловича «Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років»¹⁹. Стаття пропонує детальний аналіз львівського суспільства у контексті формування різних субкультур. Разом з цим можна дослідити як розвиток цих просторів дав змогу паралельно розвинути руху хіппі та іншим молодіжним рухам.

Джерельна база складається з різних джерел, які можна поділити на кілька груп: усні інтерв'ю, візуальні джерела та еґо-документи (спогади й біографічні рефлексії колишніх львівських хіппі). Основою цього дослідження слугує низка інтерв'ю, яка дає можливість зрозуміти та проаналізувати окремі етапи життя культури хіппі та їхнього повсякденного життя. Завдяки інтерв'ю з колишнім львівським хіппі Аліком Олісевичем²⁰ можемо зрозуміти, як жили хіппі, чим займалися та що робили протягом існування руху. Також можна проаналізувати, як спільнота формувалася та як радянський світ впливав на молодих людей та їхні стосунки. Крім цього важливу частину дослідження становить інтерв'ю іншого члена львівської спільноти хіппі Івана Банаха²¹, яке розкриває іншу частину повсякденного життя спільноти: конфлікти, наркотики та алкоголь. Також є низка

---

¹⁹ Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років / Б. Шумилович // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2013. - Вип. 23. - С. 602-614.

²⁰ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12.2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

²¹ Інтерв'ю з Іваном Банахом. 05.06.2022. Особистий архів авторки.

опублікованих інтерв'ю в різних онлайн виданнях, які використовуються при цьому дослідженні²².

Важливою частиною для мого дослідження є також і альманахи «Хіппі у Львові»²³ зокрема частини, які розповідають про життя мотохіппі²⁴ та утворення рок-гурту «Супер Вуйки»²⁵. Крім цього інша частина текстів, вміщених в альманасі, також розкривають повсякдення львівської спільноти та ті перешкоди з якими її представники стикалися протягом свого життя. Окремою, важливою частиною джерел, які використовуються для цієї роботи, є сайт «Hippies»²⁶, на якому розміщена низка спогадів львівських хіппі, зокрема, «Хиппи из святого сада»²⁷ та «Нам хлеба не надо - мы "Вуйками" сыты»²⁸. Останній текст дає багато інформації про рок-музику та її роль у житті субкультури.

Візуальні джерела становлять важливу частину джерельної бази В основному використовуються фотографії, які є збережені у «peoples book»²⁹, де детально можна розглянути та проаналізувати стиль життя хіппі, де вони подорожували, як одягались і як проводили свій вільний час. Частина фотографій, що використовуються у роботі, зроблені львівським хіппі Григорієм Порицьким³⁰, і дають інформацію подібну до тієї, що міститься у «peoples book».

---

²² Миколаєнко М. «Ми не хотіли жити в тій тюрмі народів»: українські хіпі vs радянська система. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30932188.html>

Тараненко А. Пригоди у країні Хіпляндія. Як львівські "діти квітів" руйнували СРСР. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/12/4/7275683/>

²³ Хіппі у Львові: Альманах. Випуск 1 / Ред. Банах І. – Львів: Тріада Плюс, 2011. 408 с.

Хіппі у Львові: Альманах. Випуск 2 / Упоряд. Банах І. – Львів, 2012. – 515с.

²⁴ Хіппі у Львові: Альманах. Випуск 1... 99-102.

²⁵ Хіппі у Львові: Альманах. Випуск 2... 19-21.

²⁶ Hippies. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/wall.html>

²⁷ Комарчук О. Хиппи из святого сада. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/edem.htm>

²⁸ Олісевич А. Нам хлеба не надо - мы "Вуйками" сыты. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/vzgliad.htm>

²⁹ Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Султанов В. Peoples book. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://cutt.ly/yJu5z3Y>

³⁰ Колекція Григорія Порицького (приватна збірка, 1970-ті), Урбаністичні образи, Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького. Особистий архів Андрія Боярова. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Методологія. Дане дослідження передбачає використання низки методів для аналізу джерельного матеріалу та його інтерпретації. Основним методом, який використовується є історико-критичний аналіз, що є необхідним для розуміння окремих джерел. Крім цього цей метод дає змогу детально проаналізувати та виокремити основні моменти з поданої джерельної бази.

Окремою частиною цього дослідження є візуальні матеріали, для аналізу яких було використано дослідження Джона Бергера «Understanding a Photograph»³¹. Окрема частина праці дає нам важливу інформацію про розуміння того, як зрозуміти чи фото були постановочними за позами людей та їхнім розміщенням у кадрі. Також частково для аналізу використовується праця Джиліан Роуз «Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials»³². Праця виокремлює певні методи, які використовують при дослідженні візуальних джерел, зокрема контент-аналіз фотографії. Крім цього важливим для мого дослідження є використання соціального контексту для того, аби проаналізувати певні фотографії.

Варто зазначити, що використані джерела часто ідеалізують львівську радянську спільноту хіппі, оскільки практично всі (за винятком візуальних джерел) були створені вже після розпаду СРСР, тому критичний аналіз є дуже важливим для цієї роботи.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, літератури та додатків. У вступі подані актуальність, новизна та мета роботи, крім цього оглядається історіографія та джерельна база дослідження.

Перший розділ роботи розкриває виникнення та розвиток культури хіппі у Львові та подає основну інформацію щодо стосунків хіппі та радянської влади. Другий розділ досліджує як формувався альтернативний простір хіппі та які були передумови для його створення. Крім цього, важливою частиною дослідження у

---

³¹ Berger J. Understanding a photograph. London: Penguin. – 2009. P. 240.

³² Rose J. Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials, 4th edn. London: Sage, 2016; 347 p.

цьому розділі є повсякденне життя львівської спільноти хіппі. Спеціальна увага приділена аналізу львівської рок-групи «Супер Вуйки» та її впливу на спільноту хіппі. У третьому розділі висвітлюється повсякдення хіппі через їхні подорожі та детальніше вивчається спільнота мотохіппі. У висновку висвітлені основні результати дослідження. Всі використані фотоматеріали розміщені в додатках.

РОЗДІЛ І.

ЛЬВІВСЬКА СПІЛЬНОТА ХІППІ

1.1. Розвиток хіппі у Львові

Низка дослідників схиляються до думки, що культура хіппі стала поширюватися на територію України завдяки впливу та популярності рок-музики. Західна музика в період Холодної війни була забороненою, так само як і все, що було американським, але попри велику частину заборон відбуваюся масова популяризація американської музики серед молоді. Варто врахувати і те, що невелика частка суспільства мала змогу та кошти на подорожі закордон, відповідно частина з них фактично ставали носіями різних популярних рухів із закордону. Представниками такої частини суспільства, що могла дозволити собі подорожі за кордон була молода еліта, яка була дотичною до розвитку субкультур на території Радянського Союзу, в тому числі й України. Окрім подорожей великий вплив на розвиток української спільноти хіппі мали і матеріальні речі. Через краще матеріальне становище діти генералів та загалом люди, які належали до радянської еліти, мали змогу отримувати речі з заходу, про це згадують достатньо багато дослідників³³.

Перші хіппі з'являються в Сан-Франциско в 1965 році. Рух хіппі був своєрідним протестом на війну, яка відбувалася у В'єтнамі³⁴. Так, як хіппі це пацифістська

---

³³ Rish W. Soviet 'Flower Children'. Hippies and the Youth Counter-Culture in 1970s L'viv. *Journal of Contemporary History*, Vol. 40, No. 3 (Jul., 2005), pp. 565-584.

Zhuk S. I. Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnepropetrovsk, 1960–1985., 2010. 440 p.

Жук С. Религиозные практики, повседневная религиозность и западная массовая культура в закрытом городе Днепропетровске в послесталинское время (1960-1984 гг.) // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – 2012. – № 3 (4). – С. 349-379.

Furst J. Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street: The 'Emotional Style' of the Soviet Hippie Community // *Contemporary European History*, 23, 4 (2014), p. 570.

³⁴Nizam E. Influence of 1960's Hippie Counterculture in Contemporary Fashion. *International Journal of Textile and Fashion Technology*. January 2017, pp 11 – 15.

культура, їхнім основним посилом було припинити насильство та спробувати звернути увагу на проблеми, породжені війною. Так, як в цей час відбувається розвиток не тільки хіпівської культури, але й багатьох інших контркультур. Таким чином можна зробити висновок, що тодішнє американське суспільство мало багато можливостей та було сприятливим для появи таких культур. Тут варто зауважити, що на відміну від США, Радянський Союз абсолютно ніяк не мав таких же сприятливих умов для розвитку альтернативних поглядів та рухів.

На відміну від швидкого поширення руху хіппі в США, радянська Україна отримала цей рух із запізненням³⁵. Як зазначає Тетяна Папернюк все-таки рух хіппі в основному поширювався на західних територіях і вже в 1967 році був присутнім в ПНР³⁶, тому можемо говорити і про те, що частково це допомогло йому поширитися і західною частиною радянської України. Як зазначають самі учасники руху, інформація із закордону приходила із запізненням через дуже ретельний контроль за інформацією. Таким чином молоді люди, що приєднувалися до руху були набагато молодшими ніж у США, та і сам рух набув поширення в Україні, зокрема у Львові, лише в 1968 році³⁷.

Бачимо, що в основному учасниками ставали молоді люди, які зазвичай ще навчалися в школах. Активний діяч львівської спільноти хіппі про початки руху хіппі у Львові говорить так:

«Заснував рух хіпі наприкінці 60-х років легендарний Славик Яресько (кличка Шарнір). Він ходив на ходулях(?), одягався у шкіряні штани та шкіряний плащ. Очолив групу пацифістського опору, згодом надавши їй майже неофашистський напрямок. Її члени навіть мали есесівську форму, яку дістали на якихось кінозйомках та зброю...»³⁸.

³⁵ Верещака М. Як у радянському Львові народилася республіка хіпі і що з нею зараз. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://bzh.life/ua/gorod/yak-u-70-h-lviv-yani-stvorili-respubliku-hipi-u-tsentri-mista-i-shcho-z-neyu-zaraz/>

³⁶ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 pp.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. – С. 8.

³⁷ Верещака М. Як у радянському Львові народилася республіка хіпі і що з нею зараз...

³⁸ «...Основал движение хиппи в конце 60-х годов легендарный Славик Яресько (кличка Шарнир). Он ходил на ходулях, одевался в кожаные штаны и кожаный плащ. Возглавил группу пацифистского сопротивления, со временем придав ей почти неофашистское направление. Ее члены даже имели эсесовскую форму, которую достали на каких-то киносьемках, и оружие...» Переклад М.О.

Комарчук О. Хиппи из святого сада. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/edem.htm>

Частина студентів зі Львова мала змогу брати участь в різних університетських обмінах, відповідно до цього варто припустити, що частина ідей руху хіппі могла з'явитися у Львові і у такий спосіб. Таким чином Такої ж думки дотримується Андрій Волошин у своїй праці, де зазначає, що Григорій Порицький «Грег»³⁹, міг стати учасником хіппі в 1967 році завдяки перебуванню в Польщі, де він був за обміном⁴⁰. Тут потрібно звернути увагу на те, що за дослідженням Тетяни Папернюк в ПНР хіппі були поширеними вже в 1967 році, тому це в свою чергу сприяло поширенню руху і на Захід України⁴¹. Варто говорити і про зворотній зв'язок, тобто і велика частина студентів, що навчалася в Політехнічному Інституті також була з-закордону, тому таким шляхом рух хіппі мін також поширитися серед молодих людей. Дослідження Андрія Волошина акцентує на цьому увагу, оскільки все-таки знайомство з закордонними студентами давало багато позитивних наслідків, оскільки згодом львівська спільнота могла отримувати багато цінної інформації про західний світ, особливо, що стосується рок-музики чи життя хіппі⁴². Про велику популярність рок-музики серед молоді говорить дослідження Джуліани Ф'юрст, яка робить висновок, що молодь справді фанатіла від рок-музики на початку 60-х років ХХ століття. Про це свідчить турне польського гурту, який власне і виконував цей популярний жанр⁴³, зокрема Jazz Band Ball та Blue Jazz Band, які провели концерти по всій УРСР⁴⁴.

Необхідно також врахувати і те, що на розвиток різних субкультур впершу чергу впливав розвиток «альтернативних» просторів, які відкривали для молоді нові

---

³⁹ «Грег» – прізвище Григорія Порицького, яке він використовував у спільноті хіппі. Варто зазначити, що це аналог американського імені.

⁴⁰ Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького. – Львів: Український Католицький Університет, 2020. – С. 21.

⁴¹ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. – С. 8.

⁴² Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького...С. 23.

⁴³ Risch. W. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. – Harvard University Press, 2011. – P. 212-214.

⁴⁴ Risch. W. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv... p. 213.

можливості. Богдан Шумилович у своєму дослідженні показує, що власне ці альтернативні простори дали поштовх для молоді змінюватися та мислити по іншому⁴⁵. Його дослідження демонструє, що більша частина молоді, яка згодом доєднується до різних контркультур, раніше мала вже досвід з речами, які були не характерними для СРСР. Наприклад деякі з хіппі мали доступ до західних музики та фільмів, власне ще до того, як рух був створений. Висновок такий, що в деяких людей було підґрунтя, яке в майбутньому співпало з основними ідеями різних рухів, тобто частина молоді вже була готовою для того, аби доєднатися до чогось нового⁴⁶. У цьому контексті варто також говорити і про те, що молодь робила спроби щодо пошуку чогось нового та радикального для себе. Таким чином на думку Шумиловича молоді люди, які почали масово доєднуватися до різних субкультур, використовували «романтичну відмову»⁴⁷, що проявлялася у радикальності та повній конфронтації соціалістичному суспільству.

Варто зазначити, що львівська спільнота хіппі, була однією із найактивніших в усій УРСР. Про розвиток львівської спільноти хіппі, можемо дізнатися з альманаху «Хіппі у Львові»⁴⁸, який дає нам детальний огляд того, як розвивалася ця субкультура на території Західної України. Львівський осередок мав досить добрий ґрунт та сприятливе середовище для розвитку будь-яких культур, та справді добру можливість для комунікації з іншими. Варто також згадати, що львівські хіппі мали зв'язки з іншими спільнотами в Радянській Україні та СРСР (насамперед в прибалтійських республіках)⁴⁹ та частиною соціалістичного блоку (Польща та Румунія).

---

⁴⁵ Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років / Б. Шумилович // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2013. - Вип. 23. - С. 602 – 605.

⁴⁶ Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років... С. 606.

⁴⁷ Там само.

⁴⁸ Хіппі у Львові: Альманах. Частина 1 / Ред. Банах І. – Львів: Тріада Плюс, 2011. 408 с.

⁴⁹ Hippies in the USSR: An Interview with Juliane Fürst. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://lareviewofbooks.org/article/hippies-in-the-ussr-an-interview-with-juliane-furst/>

На думку Джуліани Фюрст виникнення такого потужного осередку хіппі у Львову було пов'язане із більшими зв'язками з Заходом. Цю думку вона підтверджує тим, що у Львові було багато преси, що дозволяла поширювати багато інформації, яка була недоступною в більшості СРСР, та дослідниця наголошує, що найбільшим впливом були сімейні зв'язки, оскільки велика частина сімей мала родичів закордоном⁵⁰. Продовжуючи думку Джуліани Фюрст можемо говорити про Львів, як те місце, де контроль радянської влади не був настільки міцним, оскільки за спогадами Грега, коли він вперше приїхав до Львова, то зустрічав велику частину молоді, яка відкрито любила західну, тобто американську культуру⁵¹. Тому велике місто відкривало можливості для пізнання інших культур.

Великий вплив на розвиток руху хіппі мали і різні заклади, що дозволяли молодим людям проводити час разом. Одним із таких місць у Львові була «Вірменка», яка справді стала символом львівської спільноти. На період розвитку руху хіппі «Вірменка» мала назву «Кофейня» (див. додаток 1) та справді мала велику популярність серед молоді, яка не була прихильною до радянського режиму⁵². Заклад розташований на Вірменській вулиці, в центрі Львова, таким чином був відомим серед певного кола осіб, особливо серед неформальної частини суспільства. Варто зазначити, що попри мале приміщення, там зазвичай збиралося дуже багато молоді, які проводили час разом. Таким чином можна говорити і про те, що такі місця, як кав'ярні чи просто заклади харчування, ставали також осередком розвитку та популяризації молодіжних рухів, у цьому випадку – хіппі⁵³.

З розвитком львівської спільноти, розпочалася також популяризація англійської мови за допомогою рок-музики. Деякі дослідники дотримуються думки, що

---

⁵⁰ Hippies in the USSR: An Interview with Juliane Fürst. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://lareviewofbooks.org/article/hippies-in-the-ussr-an-interview-with-juliane-furst/>

⁵¹ Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького. – Львів: Український Католицький Університет, 2020. – С. 20.

⁵² Open Lviv. «Вірменка» і рух гіпі. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://openlviv.com/virmenka-i-ruh-gipi/>

⁵³ Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років / Б. Шумилович // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2013. - Вип. 23. - С. 609.

англійська мова була поширеною через те, що це була своєрідна спроба ідентифікації себе із Заходом та західними групами хіппі. Проте, українська мова не була другорядною в спільноті, вона лише спочатку мало використовувалися в спілкуванні в хіппі. Важливим поштовхом до використання української мови в побутовому житті хіппі стала популяризація української музики⁵⁴, особливо це стосується хіпівської групи «Супер-Вуйки», які для своїх пісень використовували українську мову.

Що важливо, комунікація в хіппі справді була дуже добре розвинута, оскільки відбувалася на міжнародному рівні. Це спілкування сприяло організації багатьох зустрічей, які в основному відбувалися на різних фестивалях чи в різних місцях в різних республіках⁵⁵. Варто зауважити, що дуже мала частина зустрічей відбувалася в УРСР, велика частина зустрічей відбувалася в Кракові. Важливим моментом є також і те, що в інших республіках, хіппі після свого створення починали співпрацювати з різними андеграундними спільнотами та допомагали один одному, але згідно з дослідженням Тетяни Папернюк, львівська спільнота мала поодинокі зв'язки з такими організаціями, але вони ніяк не впливали на розвиток львівського руху⁵⁶. В основному співпраця відбувалася з людьми, які не були дотичними до ніяких організацій та допомагали з різними побутовими речима львівським хіппі. Тут варто розуміти, що в основному це були школярі чи студенти, які мали достатньо схожі погляди на радянське суспільство.

Підсумовуючи вищесказане, можна спостерігати тенденцію розвитку хіппі за участі багатьох чинників. Спершу, поширенню руху хіппі у Львові сприяло невдоволення молоді радянським режимом, який не давав того, що молоді люди хотіли. Тому середовище було достатньо «підготовленим» для абсолютно нового

---

⁵⁴ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. – С. 87.

⁵⁵ Risch W. The Ukrainian West. Culture and the fate of Empire in Soviet Lviv. – Cambridge, 2011. – P. 127.

⁵⁶ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова – Львів: Український Католицький Університет, 2017. С. 85–87.

руху. Другим чинником є те, що львівська спільнота мала сприятливе середовище та більше «свободи», щоб отримувати багато речей з Заходу, про це свідчить велика кількість родичів, які були в інших країнах та мали можливість передавати щось. Також це пов'язано із тим, що львівська спільнота мала більше можливостей до прослуховування американської музики. Третім фактором розвитку та поширення руху хіппі були студентські обміни. Про це свідчить життя Григорія Порицького, який власне і дізнався про рух хіппі будучи по обміну в Польщі, але також і велика частина студентів, що приїжджали з інших країн до Львова та могли стати своєрідними «носіями» культури та ідей.

1.2. Хіппі між владою та суспільством

Львів – став одним із важливих центрів культури хіппі в УРСР, це підтверджує низка дослідників, які говорять про важливість цього осередку. Львівська спільнота хіппі справді мала багато переваг у порівнянні з іншими осередками, оскільки львівське місцеве населення ставилося до абсолютно нового для них руху достатньо лояльно, хоча були і ті, хто ставилися негативно. У цьому контексті варто розглянути радянське суспільство в період 1960-х та зрозуміти, як люди жили в цей час та чому субкультури викликали такий резонанс серед простого населення.

У 1960-ті рр. Радянський Союз мав сильне упередження до країн Заходу, все це пов'язано з Холодною війною, яка була між СРСР та США в цей період. Серед медіа велася активна пропагандистська діяльність стосовно Америки, також велася активна боротьба з усім американським, що поширювалося в цей період територією СРСР. Варто розуміти, що через таку потужну дезінформацію, люди справді не мали багато знань та розуміння того, як живуть в інших країнах та загалом, що відбувається у світі. Саме тому поява альтернативних субкультур стала абсолютно не очікуваною для пересічного громадянина Радянського Союзу. Контркультури заявляли відкрито про свою незадоволеність владою, що було не притаманне для СРСР. Згідно з дослідженням Наталі Шліхти, єдиним способом сказати про свої

проблеми та незадоволення владою були протести чи страйки на підприємствах⁵⁷. Проте навіть такі речі відбувалися не дуже часто, тому справді протистояння тоталітарному режиму, як це робили молодіжні рухи, для радянського суспільства було абсолютно новим явищем. Відповідно, через зовнішній вигляд, який для СРСР був вкрай важливим, хіппі отримують дуже багато критики та незадоволення не тільки з боку влади, але і від простих жителів.

У період 1960-х – 1970-х років велика частина жителів сіл та маленьких міст, починають переїжджати до великих міст та оселятися там на період навчання чи проживання. Згідно зі спогадами Аліка Олісевича, то саме така частка суспільства, яка була приїжджою ставилася до хіппі негативно⁵⁸. Натомість жителі великих міст радше не звертали уваги на таку молодь, що говорить про те, що в основному субкультури розвивалися у великих містах, де мали кращі умови для розвитку. Разом з цим варто також говорити, що львівська інтелігенція⁵⁹ також не боролася з хіппі, що власне показує те, що як такої «загрози» від спільнот не було, але все одно багато людей не мали наміру сприймати та підтримувати такий рух з ряду різних причин.

Як вже було згадано вище в основному хіппі критикувались через зовнішній вигляд, оскільки яскраве вбрання часто вирізняло їх з-поміж інших радянських людей. Тому деякі люди, дуже часто реагували негативно та вигукували образливі речі:

«...Соціальне оточення, можна так сказати. Нажаль, воно реагувало неадекватно не культурно, в деякій мірі вульгаризовано, могло ображати таких людей, принижувати. Бо тут багато виходить во з села, вже в той час, в кінці шийсятих почали приїжджати на заводи, на фабрики, в гуртожитки...»⁶⁰.

Варто виокремити цікавий факт, який демонструє те, що справді львівська спільнота хіппі була відкритою для всіх охочих. За багатьма дослідженнями стало

---

⁵⁷ Шліхта Н. Історія Радянського Суспільства: Курс Лекцій, - 2-ге вид., переробл. І доп. – Харків: Акта, 2015. С. 160.

⁵⁸ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

⁵⁹ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем...

⁶⁰ Так само.

відомо, що були окремі люди, які не належали до місцевої «тусовки», але відвідували різні андеграундні події. До того, ці люди не протистояли системі, як це робили субкультури, але вони і не ставилися погано до організацій⁶¹. Таким чином, в контексті львівської спільноти варто говорити про те, що була частина людей, яка старалася бути схожою на хіппі в певні моменти, але не практикували їхні ідеї в повсякденному житті. Про цікавий склад спільноти згадувалося у книзі «Пудинг из промокашки»⁶². В одному з мемуарів, де згадується Львів, розповідається про те, що дуже різноманітні люди були частиною руху, які б в реальному житті не мали абсолютно ніяких точок дотику⁶³. Відповідно це дозволяє зробити висновок, що львівські хіппі мали різне походження та були частково різними за статусом.

Як було згадано вище, на початку свого створення хіппі виступали з протестами та демонстраціями в США, які закликали припинити військові дії на території В'єтнаму. Першим таким протестом стала «Празька весна» в 1968 році, де хіппі були активними учасниками цього руху. Про хіппі згадували у радянських звітах про ті часи⁶⁴. Важливою ця подія і є для українського руху хіппі, оскільки Грег, який і розбудовував рух хіппі, підтримував ці рухи в Чехословаччині, тому можна говорити і про те, що можливо дехто і відвідував цю країну в ті часи і також міг привезти деякі ідеї для львівських хіппі.

Тому такі практики справді були серед всіх хіппі, зокрема у Львові. Не варто говорити про те, що це були звичні практики для хіппі, оскільки справді демонстрації відбувалися, але не дуже часто. Згідно із спогадами Аліка Олісевича зазвичай демонстрації відбувалися лише за ініціативами хіппі, що наводить на

---

⁶¹ Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років / Б. Шумилович // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2013. - Вип. 23. - С.609.

⁶² Харі М. Пудинг из промокашки. Хиппи как они есть. – Москва, 2010. С. 75–76.

⁶³ Харі М. Пудинг из промокашки. Хиппи как они есть... С. 75.

⁶⁴ Прим. Хиппи выступали активными помощниками контрреволюционных элементов в Чехословакии в 1968 г.: ГДА СБУ, Ф-16, Спр-1055, С. 323.

думку, що такі виступи не були масовими. Про це свідчать спогади Аліка Олісевича у книзі «Революція квітів»⁶⁵, які описують події 20 жовтня 1987 року:

«...Акція розпочалася 24 жовтня о 15-й годині на площі перед Оперою. Субота, прохолодно, під ногами мокре листя, осіннє сонце виглядає з-за хмар. Нас 15 чоловік. Микола Маргорін, Олександр Балдін, Богдан Рудий, Михайло Мельник, Руслан Папинін, Людмила і Едуард Полуніни були учасниками Демонстрації 20 вересня. Полуніни привели свого єдиновірця Михайла Копотя. Я запросив Олександра Овчинникова² - студента історичного факультету університету, котрий часто заходив на Вірменку. Для координації дій приїхав із Москви Сашко Рулевої. У нас були транспаранти «За альтернативну військову службу», «Стоп мілітаризму!» і «Совіти - геть з Афганістану!»⁶⁶.

Завдяки фотографіям, які були зроблені під час цієї першої демонстрації, ми можемо зрозуміти, хто вийшов на ці протести. Одна зі світлин дає нам чітко зрозуміти, що всі присутні люди на демонстрації були достатньо молодими людьми (див. додаток 2). Це у свою чергу дає нам зрозуміти і те, що субкультура в основному юні учасники хіпівського руху були готові відкрито протистояти радянському режиму. Можна також на фотографії побачити, що демонстрація не була масовою, цей факт підтверджують наступні фотографії, що справді показують невелику групу осіб, які використовуючи плакати прагнули звернути увагу на проблеми (див. Додаток 3). Слід зауважити, що на цих фотографіях, можна побачити, що в основному серед хіппі переважали чоловіки, оскільки на даних фотографіях можна спостерігати лише кількох молодих дівчат.

Львів став одним з основних та достатньо важливих центрів хіппі в УРСР, оскільки спільнота хіппі була дуже розвинута та мала багато зв'язків з різними республіками. Важливо також розуміти, що ставлення людей до хіппі було неоднозначним та зазвичай залежала від самих людей, а не від влади та їхньої позиції. Попри таке ставлення суспільства хіппі продовжували активно жити за своєю ідеологією. Про це свідчать демонстрації та різні протести, які відбувалися у

---

⁶⁵ Алік Олісевич. Революція квітів. — Львів: Тріада плюс, 2013. — 160 с.

⁶⁶ Алік Олісевич. Революція квітів... С. 86.

Львові. Окрім того, львівська спільнота була відкритою та запрошувала до себе всіх охочих та дуже легко розкривали свою ідеологію.

Стосунки радянської влади та хіппі завжди були складними та непередбачуваними, через те, що світогляди цих двох груп кардинально відрізнялися один від одного. Впродовж всього свого існування влада вбачала загрозу в хіппі, про це свідчать записи в різних органах влади (див. Додаток 4). Тут ми чітко можемо виділити ставлення влади до хіппі та про їхнє бажання припинити існування цієї субкультури. Політика влади щодо хіппі була різною та неоднозначною, через те, що змінювалася протягом усього часу. 1970-ті роки – як правило ліберальний період, досить спокійний час, в якому не відбувається масових репресій і хіппі не привертають особливої уваги. Проте, на початку 1980-х характерними діями щодо хіпівської спільноти стають репресії та переслідування. Однак ця політика різнилась в залежності від регіону УРСР та часу.

Попри те, що становище хіппі в пізньорадянський час було несприятливим для розвитку, через політику радянської влади, вони продовжували розвивати свою спільноту. Рух хіппі в УРСР протягом свого існування зазвичай переслідувався і багатьох його учасників в різні способи репресували, хоча це не було так кардинально, як із дисидентами⁶⁷, що існували в той самий час. Варто розглянути основні причини того, чому хіппі у Львові та загалом в УРСР вважались такою «загрозою» для функціонування радянської системи. Як зазначають самі учасники руху, що хіппі в СРСР автоматично ставали в опозицію до влади через свої погляди та ідеологію самого руху⁶⁸.

Перша річ, яка спричиняла суперечки, була релігія. Ще в період Леніна було започатковане негативне ставлення до релігії. Гасло «ми маємо боротися з

---

⁶⁷ У цей час одночасно із розвитком руху хіппі на території СРСР, активно почали виступати дисиденти. Проте, влада СРСР до них відносилася набагато жорсткіше і проводила більш жорстку політику.

⁶⁸ Верещака М. Як у радянському Львові народилася республіка хіпі і що з нею зараз. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://bzh.life/ua/gorod/yak-u-70-h-lviv-yani-stvorili-respubliku-hipi-u-tsentri-mista-i-shcho-z-neyu-zaraz/>

релігією»⁶⁹ залишалось актуальним практично до кінця існування СРСР. Окрім того, було створено організацію «Інститут наукового атеїзму»⁷⁰, який займався дослідженням атеїзму та філософії. Таким чином ситуація з релігією в СРСР була достатньо складною. У період 1970-х та 1980-х була ще поширена кримінальна відповідальність за релігійні практики. Для пізньорадянського періоду був характерний атеїстичний режим, але православна та римо-католицька церкви були офіційно дозволені, хоча і контрольовані. Заборона натомість була для греко-католицької та протестантських церков.

Проте хіппі не зважали на закони та організовували різноманітні тематичні зустрічі, які влада трактувала як протести та мітинги. Саме так і відбулося в Дніпрі⁷¹. Ці події висвітлює Сергій Жук у своїй книзі «Rock and Roll in the rocket city»⁷², але хіппі там є не головними героями. Про них йдеться в контексті становлення культури рок-н-ролу та й взагалі культури рок – музики. Молоді люди, що були ідентифіковані, як хіппі, зібрались на головній площі Дніпропетровська, щоб відсвяткувати буддистські свята. Згідно з деякими архівними документами, багато людей в цей час було заарештовано за «...публічну демонстрацію символів буддистської релігії»⁷³. Проведені заходи не мали на меті якихось пропагандистських намірів, це були лише виступи притаманні цій субкультурі. З очевидних причин влада цих дій не сприйняла, тому всіх «протестуючих» було заарештовано та покарано за участь у «релігійних церемоніях»⁷⁴. Варто розглянути

---

⁶⁹ Ленин В. И. Полное собрание сочинений : в 55 т. / В. И. Ленин ; Ин-т марксизма-ленинизма при ЦК КПСС — 5-е изд. — М.: Гос. изд-во полит. лит., 1968. — Т. 17. — С. 415—426.

⁷⁰ Зуев Ю. П. Институт наукового атеїзму (1964—1991 рр.). [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <http://rusoir.ru/2009.php?action=view&id=486>

⁷¹ Zhuk S. I. Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnepropetrovsk, 1960–1985., 2010. p. 440

⁷² Zhuk S. I. Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnepropetrovsk... p.63.

⁷³ «...публичную демонстрацию символов буддистской религии...» Переклад М.О.

Жук С. Религиозные практики, повседневная религиозность и западная массовая культура в закрытом городе Днепропетровске в послесталинское время (1960-1984 рр.)// Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – 2012. – №3 (4). – с. 64.

⁷⁴ Там само.

той момент, що хіппі не лише цікавилися ідеями буддизму, але пробували жити за таким принципом, врешті їм це вдавалося⁷⁵.

Поширення буддизму серед хіпівської спільноти пов'язане з поширенням музики «Бітлз» в той час. Дана група була відома не тільки своїми піснями, але й їхньою любов'ю до будизму, особливо філософії, яку вони трактували дещо по своєму, та вважали, що з усіх людей, вони найкраще втілюють основні принципи⁷⁶. Активне захоплення рок-музикою, стало великою проблемою для комуністичної партії, оскільки це підривало авторитет офіційної ідеології. Впроваджувалося багато законів, які забороняли поширенню всього «американського», проте це не було зовсім дієво.

Звернемо увагу на те, що у Львові активно поширювалося закордонне радіо, особливо серед молоді, тому вони могли прослуховувати всі закордонні пісні в якісному варіанті. У цей період відбувається поширення радіоприймачів «Спідола»⁷⁷. Побутувала думка серед людей, що часом саме це радіо ловило заборонені хвилі, через хорошу якість⁷⁸. Для великої частини молоді, особливо для учасників руху хіппі було «віконечком у вільний світ»⁷⁹. Проте навіть всі західні радіохвилі старалися глушити всіма методами, відповідно не завжди можна було вільно прослуховувати музику.

Варто зазначити, що не тільки американська музика була поширеною серед хіппі та набирала популярності. На Заході України серед спільнот хіппі дуже популярним був гурт «Вуйки», чи «Супер-Вуйки», що в певний період часу вважалися символом хіппі та їхньої культури⁸⁰. До цього варто додати спогади Юрія

---

⁷⁵ Пригода, Т. Джаз, дзен, івент як пограничні явища сучасної культури / Пригода Т., Донець І. // Грані : Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. - Днепропетровск, 2020/2. - № 11. - С. 29.

⁷⁶ Пригода, Т. Джаз, дзен, івент як пограничні явища сучасної культури... с. 29–30.

⁷⁷ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Л., 2006. – С. 8–11.

⁷⁸ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби ... С. 10.

⁷⁹ Святковий концерт гурту «Супер Вуйки». [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WVPLkbDxZsM>

⁸⁰ Окаринський В. Нарис історії західноукраїнської (галицької) рок-музики (1960-і-початок 1980-х рр.) // Україна-Європа-Світ. – 2009. – С. 259.

Перетятка, що в 1970-х роках був лідером одного із рок-гуртів: «ці хіпі, однак, не були такими ж, як ті, що збиралися на Личаківському кладовищі на початку десятиліття. Одна пісня «Вуйків» часів Святого Саду під назвою «Башкір Рок» містила згадки про «вино, футбол та рок-н-рол»⁸¹. Тут бачимо, що рок-н-рол таки займає основну позицію в життях саме українських хіпі, адже практично всі хіпі слухали та любили рок-музику.

Щобільше, коли почали поширюватися різні збори, фестивалі чи інші заходи на яких були присутніми велика частина субкультур, радянська влада в Дніпропетровську, почала задумуватись над проблемою ідеології. Відповідно до цього були впроваджені нові приписи та правила щодо різних зборів та заходів, що не були організовані партією⁸², таким чином за цими мітингами строго почала спостерігати поліція та проводити дуже багато арештів. Про один з таких заходів згадується, що було заарештовано близько 40 хіпі, котрі мали записану закордонну музику та відносили себе до якоїсь релігії⁸³. Слід зазначити, що в більшості випадків репресії проти хіпі проводились виключно через незаконне збереження рок та попмузики⁸⁴. Проти хіпі та й взагалі всіх тих, хто слухав закордонну музику чи був учасником контркультур, було проведено близько 100 рейдів тільки в 1972 році⁸⁵. Ініціаторами були комсомольці, проте, діяли за участі поліції, в результаті було багато заарештованих та постраждалих.

Цікавим моментом є те, що можливо багато з тих, хто був проти влади і виступав відкрито, могло бути засуджено та притягнуто до відповідальності, і ця «відповідальність» була часом дуже жорстокою. У багатьох роботах дослідники пишуть про те, що радянська влада неодноразово використовувала психіатрію для

---

⁸¹ Юрій Перетятко. Львівський рок 1962-2002. – Львів: Фіра, 2002. – С.9.

⁸² Zhuk S. I. Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnipropetrovsk, 1960–1985., 2010. p. 65.

⁸³ Zhuk S. I. Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnipropetrovsk, 1960–1985... p. 102.

⁸⁴ Жук С. Битва за культуру в закритому місті совєцької України в період пізнього соціалізму, 1959-1984 рр. // Схід-Захід. – 2011. – № 13(14). – С. 56.

⁸⁵ Там само.

«лікування» різних людей з різними політичними поглядами, чи просто іншим мисленням⁸⁶. Варто зазначити, що це не зупиняло людей знову збиратись та проводити зустрічі, які не відбувались регулярно і спочатку влада, так само як і в Америці, не звертала на цих людей увагу, проте коли це стало популярним, та ці зустрічі стали ставати переповнюватись молоддю, влада почала вживати заходів.

Потрібно також згадати, що дуже часто, після того, як людей арештували, дуже часто хіппі відправляли до психлікарень, які мали б «перевиховати»⁸⁷. Багато хто вважав, що такі речі є прийнятними та правильними, але наслідки таких дій були дуже негативними для хіппі:

«...зробили мені статтю 7Б - психопат. Всього, відповідно з такою статтюю, я вже не міг думати про якийсь навчальний вищий заклад, водити автомобіль... Мої друзі, взагалі, мали статтю 4Б, то ми вже знали ті статті -то шизофренія, то з ними взагалі нічого не можна було робити»⁸⁸.

Чітко спостерігаємо тенденцію того, що влада старалася не лише «виправити» таких людей, але і зруйнувати їм життя. Бачимо, що хіппі не були основними ворогами для радянської влади, але залишалися тими, хто псував радянське «ідеальне» суспільство. Саме тому влада старалася будь – якими способами позбутися хіппі та повністю припинити їхнє існування. Варто також наголосити на тому, що попри репресії, які в основному відбувалися у 1980-х роках, спільнота хіппі збереглися до кінця існування СРСР.

---

⁸⁶ Блох С. Диагноз инакомыслия: как советские психиатры лечат от политического инакомыслия. – Киев, 1995. – С. 422.

В цій роботі є детально описані ті дії влади, про які я пише вище. Тут розписано все детально та з багатьма прикладами, які наглядно показують, як в СРСР справлялися з тими людьми, що мали свою особисту думку і на яких було важко впливати.

⁸⁷ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

⁸⁸ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем...

РОЗДІЛ II. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ЛЬВІВСЬКИХ ХІППІ

2.1. Альтернативний простір хіппі

Безумовно Львів став альтернативним простором для молодих людей, які належали до різних субкультур. Неодноразово було згадано, що Львів мав потрібне підґрунтя для формування різних альтернативних рухів. Особливістю цього формування було те, що переважно все відбувалося на території старого міста. На думку Б. Шумиловича, це було характерною ознакою Львова. Цю особливість видно в самій структурі Львова в період 1960 – 1980-х років, коли офіційно Львів було поділено на 5 районів, але неофіційно мешканці ділили територію міста на більше ніж 10 різних просторів⁸⁹. Альтернативний простір передбачав і створення свого культурного соціуму зі своїми цінностями та ідеологією, тому таким місцем для хіппі виступала «республіка Святий Сад».

«Республіка Святого Саду», або просто «Святий Сад» було угрупованням хіппі, яке слугувало місцем зібрання та проведенням дозвілля львівських хіппі. Першочергово варто згадати про Групу Шарніра, що багато львівських хіппі вважають своїми попередниками⁹⁰ та виводять початки від цієї спільноти. Її засновником був В'ячеслав Єрешко, якого більшість знали за псевдонімом «Шарнір», спільнота була створена в період 1968 – 1970 років. Постать Шарніра є цікавою для розгляду, оскільки його погляди були достатньо радикальними для руху хіппі, які протистояли насильству. Шарнір виступав за те, аби відкрито протистояти радянській системі та активно засуджував «пасивні протести»⁹¹. Такі

---

⁸⁹ Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років / Б. Шумилович // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2013. - Вип. 23. – С. 606 – 607.

⁹⁰ Комарчук О. Хіппі из святого сада. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/edem.htm>

⁹¹ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. – С. 60.

ідеї у Єрешка з'явилися під час перебування в Празі⁹², де якраз відбувалися події Празької Весни⁹³. Таким чином для Шарніра революція була єдиним способом для здобуття свободи: «...не тільки пацифізм. Молотити комуняків треба, як колись ОУН-УПА. Ну і відділяйтесь від Совка... То не США, де всі носять, що хочуть»⁹⁴. Велика частина молодих людей активно підтримувала такі погляди та організовували різні клуби при університетах, що пізніше призводило і до виключення за «буржуазний націоналізм»⁹⁵.

Попри свої антирадянські погляди, устрій їхньої групи був схожим на устрій радянських офіційних структур. Основна схожість проявлялася в тому, що для того, аби стати учасниками Групи Шарніра потрібно було платити певну суму грошей⁹⁶. До того ж, обирався президент групи та обиралося також багато інших посад, тому говорити про те, що вони були типовими представниками руху хіппі не варто⁹⁷. Так, можна порівнювати деякі спільні погляди та ідеї, але їхні дії значно відрізнялися. Тут варто також додати, що сам Шарнір притримувався націонал-соціалізму, тому зазвичай саме так радикально відстоював свої погляди⁹⁸.

Як вже було згадано раніше, велика частина молоді підтримувала такі «нацистські» погляди, тому дуже часто організовувалися зустрічі серед групи. Попри те, що Шарнір активно підтримував радикальні погляди та пропагував опір

---

⁹² Громов Д. Хиппи советской Украины. Дети подсолнухов. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/lvivponaduse3.html>

⁹³ Празька весна – революція 1968 року, яка охоплювала значну частину населення Праги. Протести були проти комуністичного режиму, основними вимогами було повалити цей режим. Загострення ситуації відбулося, коли влада СРСР ввела армію на територію Праги.

Revolution and resistance in Eastern Europe : challenges to communist rule / edited by Kevin McDermott and Matthew Stibbe / Kieran Williams // The Prague Spring: From Elite Liberalization to Mass Movement, New York. —2006. P. 101.

⁹⁴ Олісевич А. Революція квітів. – Львів, 2013 – С. 20.

⁹⁵ Комарчук О. Хиппи из святого сада. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/edem.htm>

⁹⁶ Risch W. Soviet “Flower Children”. Hippies and the Youth Counter – culture in 1970s L’viv // Journal of Contemporary History. – 2005. - № 40. – P. 570.

⁹⁷ Risch W. Soviet “Flower Children”. Hippies and the Youth Counter... p. 568 –571.

⁹⁸ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. – С. 59 –60.

радянській системі, самі зустрічі відбувалися цілком таємно⁹⁹. Місцем зустрічі зазвичай слугували місця, де не було багато людей, тому переважно група Шарніра збиралася на таких місцях, як кладовища, оскільки там було не багатолюдно, в основному це був Личаківський цвинтар¹⁰⁰. У зв'язку з радикальними поглядами Єрешко, який активно пропагував носити зброю та підтримував нацистську ідеологію, не дивно, чому влада та частина радянського Львова прирівняла майбутніх хіппі до нацистів, що звісно негативно вплинуло на сам рух. Через якийсь час спільнота перестала існувати через затримання Шарніра:

«...У 1971 був навіть гучний процес - багатьох студентів вигнали з університету за буржуазний націоналізм. Шарніра посадили до в'язниці. Але не за створення організації неофашистського опору, а за носіння вогнепальної зброї – у нього знайшли пістолет "Вальтер"»¹⁰¹.

Тетяна Папернюк висловлює думку про те, що основною причиною занепаду групи був не тільки арешт Шарніра, але і надто великі цілі поставлені перед цією групою. Тобто, надто глобальні ідеї, не давали змоги цій групі популяризувати «революційні» погляди¹⁰². Попри те, що перші хіппі були радикальними та не змогли залучити до своєї спільноти багато молоді, їхні наступники зробили Львів одним із найкращих осередків в СРСР.

«Святий сад», або «Горіховий дім»¹⁰³ – простір для проведення спільного часу разом. Першочергово таки альтернативний простір розглядався лише для спільного

---

⁹⁹ Скоропляс Т. Історія субкультури хіпі в Україні від моменту зародження до сучасності // Молодий вчений. - 2019. - № 3(2). - С. 375.

¹⁰⁰ Скоропляс Т. Історія субкультури хіпі в Україні від моменту зародження до сучасності...С. 375.

¹⁰¹ «...В 1971 году был даже громкий процесс - многих студентов выгнали из университета за буржуазный национализм. Шарнира посадили в тюрьму. Но не за создание организации неофашистского сопротивления, а за ношение огнестрельного оружия - у него нашли пистолет «Вальтер»» Переклад М.О.

Комарчук О. Хіппі из святого сада. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/edem.htm>

¹⁰² Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 pp.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. – С. 60.

¹⁰³ Серед спільноти хіппі побутовали дві назви простору для проведення часу.

Risch W. J. Soviet “Flower Children”. Hippies and the Youth Counter – culture in 1970s L’viv //Journal of Contemporary History. – 2005. - № 40. – P. 570.

прослуховування музики. Цю звичну офіційну назву було придумано пізніше, а спершу в 1968 році простір мав назву «Республіка недорозвинених башкірів»¹⁰⁴. У цьому контексті варто розглядати проблему найменування саме таким жартівливо-лайкуватим способом, що однозначно говорить про ідентифікацію хіппі, як своєрідних хуліганів для суспільства. Дана республіка була створена Ільком Лемком¹⁰⁵, який в цей період стає президентом республіки «У нас там був міністр культури, міністр спорту. То така була гра, забава, протестна альтернатива компартії і комсомолу»¹⁰⁶. Порівнюючи структуру «Святого Саду» з групою Шарніра, можна сказати, що тут в принципі організація була дуже схожа, але, на відміну від своїх попередників, Республіка не мала вкладок та за участь не потрібно було платити. Республіка «Святого Саду» існувала впродовж 1968 – 1982 років, без перерв. Попри свою не довгу історію, «Святий Сад» налічував тисячі хіппі не тільки зі Львова, але і з інших республік. Конкретної цифри учасників спільноти ми не маємо.

Вже в період 1972–1973 року назва хіпівського простору змінюється на загальновідому «Республіка Святого Саду» та ця назва закріплюється за тим місцем¹⁰⁷. Територією де розміщувався простір хіппі, був на території колишнього монастиря кармелітів¹⁰⁸. З цього періоду залишилося чимало фото, які показують, як молоді хіппі проводили свій час в цьому просторі. Перше, що привертає увагу – це те, що в основному там не були спеціально облаштовані місця для проведення часу. Аналізуючи частину фотографій (див. Додаток 5 та 6) бачимо, що справді це

---

¹⁰⁴ Скоропляс Т. Історія субкультури хіпі в Україні від моменту зародження до сучасності // Молодий вчений. - 2019. - № 3(2). - С. 375.

¹⁰⁵ Ілько Лемко – один із найвідоміших львівських хіппі. Був активним від початку виникнення руху у Львові та займався розвитком львівської спільноти. Разом з цим він написав велику частину праць, які досліджують історію Львова.

¹⁰⁶ Миколаєнко М. «Ми не хотіли жити в тій тюрмі народів»: українські хіпі vs радянська система. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30932188.html>

¹⁰⁷ Скоропляс Т. Історія субкультури хіпі в Україні від моменту зародження до сучасності // Молодий вчений. - 2019. - № 3(2). - С. 375.

¹⁰⁸ Попович М. Львовские хиппи считались самыми радикальными [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/lvivponaduse2.html>

було просто місце для зустрічі. Можна припустити, що саме це місце було обрано через своє розташування, а також через своє огороження, хоча конкретно сказати не можна, бо немає фото, які б підтвердили цю теорію.

Для багатьох хіппі Республіка стала місцем де, можна було бути собою та почуватися вільно, це також чітко демонструють численні світлини. Ми не можемо відкидати того факту, що частина фото, могла бути постановочними. Проте, дуже часто зустрічаються світлини де хіппі відпочивають (див. Додаток 7). Молоді хлопці та дівчата сидять чи лежать на траві, при цьому всі виглядають спокійними та веселими. Відповідно, це показує, що для них «Святий сад» був комфортним місцем та простором для відпочинку.

Перші зібрання в Святому саді розпочиналися з простого прослуховування музики, але згодом це переросло в постійний простір для самовираження. Ілько Лемко у своїй книзі згадує про те, що Республіка стала для багатьох порятунком та вважалась Меккою¹⁰⁹ «...бастіоном усього волелюбного, романтичного, загадкового, своєрідного. Меккою для львівської хіпової, напів розбишацької – напів мистецької, і найвищою мірою неформальної тусовки в душі нонконформізму»¹¹⁰. Попри те, що «Святий сад» мав “високопосадовців” спільнота не була повністю структурованою, про це згадує Ілько Лемко, говорячи, що поваги та визнання всі мали добиватися самі своїми вчинками. Багата та відома родина не гарантувала визнання та хорошого ставлення серед львівської спільноти¹¹¹.

Про походження назви «Святий Сад» немає багато досліджень, але є припущення, що назва республіки пішла від прем'єр-міністра Сергія Мардакова, який був одним з засновників «Республіки недорозвинутих башкірів». Оскільки його псевдонім був «Святий». Джерельних підтверджень немає, але таке

---

¹⁰⁹ Оригінально Мекка – це місто в Саудівській Аравії, але в більшості випадків Меккою в переносному значенні характеризують простір, який є популярним серед людей через певні особливі причини. “a place that many people like to visit, especially for a particular reason”

Oxford Dictionary. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://cutt.ly/dPhs4OG>

¹¹⁰ Лемко І. Сні у Святому Саду. – Львів, 2010. – С.160.

¹¹¹ Лемко І. Львів повсякденний (1939-2009). – Львів: Апріорі, – 2009. с. 154.

припущення робить Скоропляс¹¹². Згідно з багатьма джерелами, територія колишнього монастиря служила не тільки місцем для хіппі, а загалом молоді, яка протестувала проти радянського режиму та бажала змін¹¹³.

Невід'ємною частиною життя львівських хіппі, були сейшни¹¹⁴, які відбувалися на регулярній основі та стали важливою складовою життя львівської спільноти. Такі практики були запозичені з Естонії, де рух хіппі також був дуже активним. Перший сейшн хіппі відбувся в сімдесятих в Таліні, цілком таємно. Основною характеристикою такого зібрання було масове прослуховування рок-музики¹¹⁵. Відповідно, така сама організація зібрання була і у Львові. Особливістю першого сейшну у Львові була в тому, що проведення такого зібрання не замовчувалася:

«...У 1976 році ми провели перший хіпі-сейшн. Людей було небагато, близько сотні. Музику було чути аж до центру міста. О 12-й ночі до нас прийшов наряд міліції і отетерів від побаченого: на сцені виступає рок-група, навколо танцюють хіпі. Але нам за це нічого не було. Наступного року без ексцесів пройшов другий сейшн. А потім вже почалися неприємності»¹¹⁶.

Варто розуміти, що неприємності, які потім отримали хіппі, не зупинили їх і такі зустрічі відбувалися ще кілька разів. Такі зустрічі для багатьох молодих людей стали «порятунком», оскільки молодь у Львова була різною та мала різні зацікавлення, тому сейшни були альтернативними способами проведення часу.

---

¹¹² Скоропляс Т. Історія субкультури хіпі в Україні від моменту зародження до сучасності // Молодий вчений. - 2019. - № 3(2). - С. 375

¹¹³ Попович М. Львовские хиппи считались самыми радикальными [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/lvivponaduse2.html>

¹¹⁴ Сейшни – це масові зібрання хіппі, де зазвичай відбувалися різні святкування. В основному такі речі відвідували хіппі та самі були організаторами таких речей.

Слэнговые советские словечки, до сих пор популярны за рубежом. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.factroom.ru/rossiya/slehngovye-sovetskie-sloveciki-do-sih-por-populyarnye-za-rubezhom>

¹¹⁵ Видеманн В. Запрещенный Союз: хиппи, мистики, диссиденты: документальный роман. - СПб.: Рипол Классик, 2019. С. 21.

¹¹⁶ "...В 1976 году мы провели первый хиппи-сейшн. Людей было не много, около сотни. Музыка была слышна аж до центра города. В 12 ночи к нам пришел наряд милиции и обалдел от увиденного: на сцене выступает рок-группа, вокруг танцуют хиппи. Но нам за это ничего не было. В следующем году так же без эксцессов прошел второй сейшн. А потом уже начались неприятности." Переклад М.О.

Попович М. Львовские хиппи считались самыми радикальными ...

Наступним великим зібранням хіппі мав бути сейшн 17 вересня 1977 року, до Львова почали з'їжджатися хіппі з багатьох радянських республік¹¹⁷. Однією із причин проведення цього сейшну було бажання вшанувати пам'ять Джимі Гендрікса¹¹⁸, який для радянських хіппі був символом їхньої субкультури¹¹⁹. Такий захід мав дуже багато перешкод для проведення, в пергу чергу це пов'язано із святом 17 вересня¹²⁰, який святкувався особливо у Львові. Але через страх влади, що святкування, які були заплановані на це свято будуть спеціально зірвані хіппі, тому сейшн не зміг відбутися¹²¹. Цікавим фактом також є те, що всі ці сейшни відбувалися поруч з обкомом КПРС і зазвичай вони залишалися без покарань та втручань у їхні тусовки¹²².

Такі сейшни відбувалися систематично, але поза такими великими зібраннями, львівські хіппі любили просто збиратися та разом проводити час. Як вже було згадано раніше, першочергово альтернативні простори були зроблені для того, аби разом прослуховувати західну музику та обговорювати різні західні новини¹²³, проте, не тільки це було притаманне хіппі. Заведено вважати, що «Святий сад» був лише одним простором в хіппі, проте їх було набагато більше і вони постійно змінювалися:

«...Головні крапки Львова, то я вже вам приводив приклад. Традиційно - це, наприклад, Личаківський цвинтар біля Арки. Потім Домініканський собор на сходинах, потім біля пам'ятника Грушевського, колись там був не Грушевський, а інший – там збирались. І Біля

---

¹¹⁷ Попович М. Львовские хиппи считались самыми радикальными [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/lvivponaduse2.html>

¹¹⁸ Джимі Гендрікс – популярний музикант 20-го століття. Набув вою популярність через свою віртуозність та незвичайному стилю в музиці. Важливим цей музикант був для хіппі, оскільки тексти його пісень були дотичними до життя хіппі, саме тому велика частина хіппі обожнювала його пісні та вважала його одним із символів хіпівського руху.

James Marshall Hendrix. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://www.jimihendrix.com/biography/>

¹¹⁹ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/risch-hippies-lviv-wroclaw>

¹²⁰ 17 вересня в Радянському Союзі святкували день міста Львова та визволення західних земель з під Німецької окупації.

¹²¹ Попович М. Львовские хиппи считались самыми радикальными...

¹²² Святковий концерт гурту «Супер Вуйки». [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WVPLkbDxZsM>

¹²³ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980...

кінотеатру Лесі Українки, потім, коли "Вірменка" відкрилась фактично з сімдесят восьмого року, почали сюди приходити. І з шістдесят восьмого там була тусівка святого саду - це був монастир на підвальній туг. Ще був плац, ну це якби район Петрушевича, були й фестивалі, такі там до десяти таких різних місць. Періодично ми то там, то там...»¹²⁴

Основним заняттям молодих хіппі була не тільки рок-музика, але й обмін особистими переживаннями та спроби вирішити їх¹²⁵. У цей час до молодіжної субкультури належали різноманітні люди, з різними зацікавленнями та професіями, таких людей називали сленговим словом богема «...а богема - це чисто таке із мистецького кола. Це художники, поети, такі от. Ото богема»¹²⁶. Тому про проведення вільного часу варто говорити, як про різне, бо характерним для хіппі були і написання поезії і створення картин. Самі учасники львівської спільноти зауважують, що «Святий Сад» справді став місцем саморозвитку:

«...Сама атмосфера спілкування з хіпі завжди спонукала стати кращим, більш толерантним до думок і поглядів інших, замислитися над власним життям. Пошук себе у релігіях (здебільшого це були християнство, буддизм та кришнаїзм) постійно підштовхував хіпі до вивчення різних шляхів самовдосконалення. Одних це привело до підвалин духовності, які додавали їм сили протидіяти і виживати серед глузу та гоніння. Інших спокусили штучні способи розширення свідомості, і їх поглинула наркоманія, а це - неминуча втрата ідеалів, злочинність і рання смерть»¹²⁷.

Тому, враховуючи цей аспект можна говорити про «Святий Сад», як про своєрідне «духовне» місце, яке справді давало молодим людям шукати себе та отримувати багато нової інформації. Тут також варто додати, що такий альтернативний простір впливав не лише на хіппі, але і на інші субкультури.

Характерною частиною життя хіппі був і сленг, який достатньо поширювався в цей період серед української молоді, варто зауважити, що сленгові слова, які часто

---

¹²⁴ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

¹²⁵ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем....

¹²⁶ Там само.

¹²⁷ Лемко І. Львів повсякденний (1939-2009). – Львів: Априорі, – 2009. с. 154.

використовували у львівській спільноті часто запозичувалися з різних республік. Як згадує Алік Олісевич, в основному запозичення відбувалися з Москви, оскільки там спершу розвинулися хіппі та активно почали інтерпретувати слова перетворюючи їх в загальноновживані серед субкультури¹²⁸.

Серед львівських хіппі в основному розмовляли або російською або українською, це також був своєрідний спосіб самовираження мовою¹²⁹, тому сленгові слова були різного походження. А враховуючи, що в основному популярною була й англійська мова, то тут справді відбувалося різноманіття сленгових слів. Серед популярних слів можна виділити: «бітники» – позначали людей, які були шанувальниками американської групи «The Beatles», або ж називали людей, які народилися в 50-х роках, «лабухи» – ті хто вмикали музику на танцях, «герла» – так називали жінок та дівчат, які належали до хіпівської спільноти, «поліс» – місцева поліція, «френд, френдиха» - друг та подруга, «хічхайкер» – люди, які подорожували автостопом та інші¹³⁰. Бачимо, що в основному було використання англійських слів, який калькувалися українською мовою.

Зазвичай хіппі пов'язуються з алкоголем та наркотиками, але говорячи про львівських хіппі все було не так однозначно. Алік Олісевич говорить про те, що львівська спільнота не мала явних традицій чи звичок до алкоголізму чи вживання наркотиків. Фотографії демонструють, що значна частина львівських хіппі палила цигарки та вживала слабоалкогольні напої (див. Додаток 7 та 8). Варто зауважити, що курили не тільки хлопці, що було також достатньо стереотипним, але і дівчата. Проте аналізуючи наявні фотографії, можна зрозуміти, що куріння було поширеним серед дорослих хлопців. Алкоголь також частково присутній, проте зазвичай, можна спостерігати лише пиво. Проте можемо також припускати, що ці фотографії

---

¹²⁸ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

¹²⁹ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. – С. 87.

¹³⁰ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем...

також могли бути постановочними, але це дає розуміння, як проводили час хіппі (див. Додаток 9).

Проте, львівська спільнота хіппі мала такі ж цінності, як і американські, тому частиною повсякдення були і наркотичні речовини. ЛСД – був найпопулярнішим та достатньо поширеним наркотиком серед львівської спільноти¹³¹. Проте Іван Банах пояснює це тим, що на період 1960–1970-х такі речовини не були поширеними в Радянському Союзі, тому через брак розуміння деструктивних наслідків, молоді люди активно вживали наркотичні речовини¹³². У цьому контексті варто припустити, що загалом обізнаність та проінформованість про наркотики в СРСР була достатньо низькою, тому справді люди не підозрювали про наслідки таких речей.

Наркотики та їхнє активне вживання були поширеними зрештою через те, що це було нетиповим для суспільства та споріднювало їх з рештою світової культури хіппі. Дуже часто вживання наркотичних речовин для багатьох хіппі закінчувалися смертю. Так, у львівської рок-групи «Супер Вуйки» від передозування наркотиками помер вокаліст Карло¹³³, через якого частково було припинено існування гурту в період 1985-го року¹³⁴. Проте, були і ті, хто абсолютно негативно ставилися до такого виду речовин та пропагували лише здоровий спосіб життя¹³⁵. Окрім Аліка Олісевича, який вів здоровий спосіб життя, варто згадати і те, що була частина львівської спільноти, яка також активно пропагувала і енвайронменталізм¹³⁶, який також частково поширювався культурою хіппі¹³⁷.

---

¹³¹ Інтерв'ю з Іваном Банахом. 05.06.2022. Особистий архів автора.

¹³² Інтерв'ю з Іваном Банахом...

¹³³ Хуан-Карлос Коцюмбас – був репатріантом, який повернувся з Аргентини та став учасником рок-гурту «Супер Вуйки» при його заснуванні.

¹³⁴ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Л., 2006. – С. 16- 17.

¹³⁵ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

¹³⁶ Енвайронменталізм – екологічний рух, який в поширює ідеї збереження природи та закликає до збереження та покращення стану довкілля.

¹³⁷ Там само.

Повсякдення хіппі не проходили і без конфліктів. Велика частина з них відбувалася на побутовому рівні та були достатньо незначими. Проте були і трагічні ситуації. Серед гучних конфліктів, де були присутніми львівські хіппі, проте не брали безпосередньої участі, був конфлікт у Таліні в 1978 році. Як показують дослідження велика частина конфліктів серед хіппі була спричинена саме впливом психотропних речовин:

«... були звісно. Конфлікт білорусів: Вікінга і Леннона в 1978 в Таллінні, який закінчився бивством останнього. Грунтом була шизофренія одного і наркоманія обох. Назагал хіппі пропагували толерантне ставлення одне до одного, по суті це один з маркерів хіп-ідеології. До цього спонукала релаксуюча дія галюциногенів»¹³⁸.

Варто також зауважити, що попри те, що толерантність була чи не основною ідеєю хіппі, серед радянських хіппі, вона не завжди підтримувалася. З боку московських хіппі, які часто приїздили до Львова, було зверхнє ставлення до львівської спільноти, хоча і вони демонстративно старалися дотримуватися ідей культури¹³⁹. Варто припустити, що зневажливе чи зверхнє ставлення, могло виникнути на основі політики радянської влади, яка нав'язувала ідею того, що Львів та західна частина України, була не «правильним» радянським суспільством через низку ознак.

Важливим елементом руху хіппі, з яким досі пов'язують учасників субкультури, є одяг. Одяг хіппі мав специфічну стиль, який чітко вирізняв хіппі від простого населення, чи навіть від інших субкультур. Одяг відігравав на початках зародження руху у Львові чи не основну роль в протистоянні тоталітарному режиму, це свого роду «...автоматично проголошувались як акт неприйняття соціалістичного устрою»¹⁴⁰. Так, як Львів став культурною столицею для багатьох людей і з інших радянських республік, часто місто називали «джинсовою

---

¹³⁸ Інтерв'ю з Іваном Банахом. 05.06.2022. Особистий архів автора.

¹³⁹ Інтерв'ю з Іваном Банахом...

¹⁴⁰ Кліщ О. Республіка Святого Саду – до питання про першовитоки формування молодіжної субкультури Львова. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://cutt.ly/YPU307r>

столицею»¹⁴¹, що характеризувало легкий доступ до закордонної продукції, яка для хіппі була необхідною. Це також підтверджують численні фото, де представники руху хіппі зазвичай одягнені в джинсові речі (див. Додаток 10 та 11).

Одяг став символом свободи та символом протесту в радянському Львові. Згідно зі згадками Аліка Олісевича та наявними фотографіями бачимо, що одяг часто створювався самими хіппі через нестачу грошей для купівлі західного імпортного одягу. Тому найчастіше одяг оздоблювався самими хіппі, а для цього використовували всі можливі деталі¹⁴². Проілюструємо це через аналіз кількох фотографій. Найчастіше для свого образу хіппі використовували широкі джинси кльош, це можна спостерігати на численних фотографіях (див. Додаток 11 та 12). Джинси зазвичай були невід'ємною частиною повсякденного одягу хіппі, разом з цим велика частина учасників субкультури використовували широкі сорочки, що також зустрічається часто на світлинах (див. Додаток 6 та 8). Варто припустити, що сорочки були легко доступними в радянському Львові, тому вони дуже часто змінювалися на світлинах, на відміну від джинсів, які завжди були в дефіциті¹⁴³.

У масовій культурі хіппі звикли зображати, у їхньому неординарному одязі та з пов'язкою на голові, проте це не була основна атрибутика в повсякденному одязі хіппі. Цей висновок можна зробити з численних фотографій (див. Додаток 12 та 13), на більшості з них лише Алік Олісевич використовує таку атрибутику хіппі, пояснюючи це тим, що він наслідував американських хіппі, де така річ була більш вживаною, ніж у Львові¹⁴⁴. Як вже було згадано вище, учасники львівської спільнот не мали змоги купувати імпортний одяг, тому використовували підручні матеріали для створення свого одягу.

---

¹⁴¹ Rish W. *The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv.* – Harvard University Press, 2011. – P. 112.

¹⁴² Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

¹⁴³ William J. R. *The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv.* – Harvard University Press, 2011. – P. 120.

¹⁴⁴ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем...

«Святий сад» став для хіппі не лише альтернативним способом проведення часу, але і можливістю для самореалізації. Важливо розуміти, що цей простір дав змогу хіппі спільно проводити час та розвивати свою спільноту. Таким чином, «Святий сад» зміг об'єднати всіх охочих задля спільної мети – спробу будувати свій альтернативний світ, паралельний радянському. Ці способи були абсолютно різними: довге волосся, яскравий одяг та захоплення західною культурою. Варто сказати, що республіка «Святий Сад» стала основним, але не єдиним простором хіппі у Львові.

2.2. Хіппі та рок-музика

Наприкінці 1960-х років на Заході розпочинає активно набувати популярності рок-музика. Деякі дослідники сходяться на думці, що в період розвитку лівих рухів та контркультур, рок-музика стала своєрідним аполітичним чинником¹⁴⁵. Саме перенасичення політичних ідеологій в суспільстві, дало змогу не тільки поширити рок-музику, але і стало каталізатором розвитку руху хіппі. Говорячи конкретніше, то саме рок-музика дала поштовх до такої масовості субкультури хіппі. Основною специфікою рок-музики була тенденція до відтворення в текстах пісень багато тенденцій локального суспільства¹⁴⁶.

Заведено пов'язувати рух хіппі з рок-гуртом «The Beatles» і це цілком логічно, оскільки музичний гурт безпосередньо взяв участь в популяризації хіппівського руху. Це відбулося завдяки виходу їхнього альбому «Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band»¹⁴⁷, який повністю асоціювався з ідеологією хіппі¹⁴⁸. Тобто, музика «The Beatles» спонукала людей вивчати культуру хіппі та ставати її учасником, а так, як цей гурт був дуже популярним серед людей, субкультура поповнювалася новими учасниками. Свій внесок в розвиток хіппівської культури також зробило й багато інших американських та британських рок-гуртів чи виконавців, що так само як хіппі несли в маси ідеї вільної любові, пацифістського світогляду та аполітичності: «Rolling Stones», «The Animals», «The Kinks» та багато інших¹⁴⁹. Побутує і думка, про те, що рок-музика подавала всі ідеї в контексті серйозних цілей, тобто навіть дрібні речі для багатьох людей могли ставати чимось великим та значущим¹⁵⁰. Таким чином варто говорити про поширення субкультури, як продовження

---

¹⁴⁵ Maynard J. *Psychedelia, the Summer of Love, & Monterey-The Rock Culture of 1967*. Trinity College, – 2012. p. 24.

¹⁴⁶ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/risch-hippies-lviv-wroclaw>

¹⁴⁷ Це восьмий альбом рок-групи, який вважається одним із найвпливовіших в історії. Окрім цього журнал «Rolling Stone» обрав цей альбом, як найкращий за всю історію музики.

¹⁴⁸ Vegaја K. The summer of love: hippie culture and The Beatles in 1967. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://cutt.ly/EAT3QKR>

¹⁴⁹ Maynard J. *Psychedelia, the Summer of Love, & Monterey-The Rock Culture of 1967...* p. 25.

¹⁵⁰ Cotner J. Pink Floyd's 'Careful With That Axe, Eugene': Toward a Theory of Textural Rhythm in Early Progressive Rock, in *Progressive Rock Reconsidered*, ed. Kevin Holm-Hudson, New York, Routledge, p. 68.

самовираження яке зацікавлювало людей в рок-музиці, і яке вони у свою відповідь й отримували.

Музика «The Beatles» дуже сильно вплинула на розвиток руху хіппі, оскільки, після релізу альбому, велика частина молоді покинула свої домівки та розпочала пошуки себе та нового життя. Основна частина руху хіппі в США знаходилася в Сан-Франциско і люди надихаючись рок-музикою та текстами пісень намагалися відтворити та конструювати суспільство, щоб воно було схожим до пісень. За підрахунками дослідників, після виходу альбому близько 50 тисяч молодих людей стали учасниками руху хіппі¹⁵¹.

Попри те, що основним повідомленням рок-музики була аполітичність, дуже часто артисти піднімали у піснях суспільно чи політично важливі теми, таким чином поширюючи різні громадянські позиції. Багато дослідників сходяться на думці, що рок-гурти та виконавці частково вплинули на розвиток руху проти війни у В'єтнамі¹⁵². Як зазначає у своїй праці Мейнард Джеймс, музика формувала культурне бачення людини, яке в майбутньому стає своєрідним каталізатором майбутніх культурних та політичних уподобань людини¹⁵³. Тому можемо припустити, що велика частина суспільних рухів, була зумовлена різними причинами, серед яких були і музичні виконавці.

Як і американські хіппі, так і українські, основним завданням рок-музики вбачали бунт проти суспільства. Музика для обох спільнот передбачала повне протистояння системі цінностей, що були нав'язаними державою. Проте, на думку деяких дослідників таке захоплення рок-музикою серед молоді відбувалося з кількох причин (частина була висвітлена вище), однією з них є те, що для певних

---

¹⁵¹Summer of Love. American Experience. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=B2ZExRNT0GU>

¹⁵² Maynard J. K. Psychedelia, the Summer of Love, & Monterey-The Rock Culture of 1967. Trinity College, – 2012. p. 24.

¹⁵³ Maynard J. K. Psychedelia, the Summer of Love... p. 30.

ізолюваних суспільних прошарків музика ставала способом відчутти себе частиною більшого¹⁵⁴.

Щодо Львова, то рок-музика прийшла до львівського суспільства одночасно з Заходом. Юрій Перетятко, пов'язує це з масовою популярністю радіоприймачів «Спідола»¹⁵⁵. Так, як завдяки цим радіоприймачам і розпочалася масова любов до рок-музики, з'являються львів'яни, які старалися відтворювати західну музику. Серед львівської спільноти найпопулярнішою західною групою були «The Beatles». У Львові рок-музика стала чи не одним з основних об'єднавчих процесів серед молоді, які потім переросли в культуру хіппі¹⁵⁶. Алік Олісевич зазначає, що прослуховування рок-музики для хіппі мало цілковито ідеологічні мотиви, які формували спільноту та надавали можливість краще розуміти світ¹⁵⁷. Апогеєм рок-музики в Америці став фестиваль Вудсток¹⁵⁸, який вважають легендарним та культовим і до сьогодні. Важливим для хіппі цей фестиваль є, тому, що там виступали найпопулярніші виконавці серед субкультури та для хіппі це стало найбільшим досягненням руху¹⁵⁹.

Загалом львівський рок достатньо активно розпочинає розвиватися в період між 1962–1963 роками, завдяки створенню багатьох гуртів, які в основному робили переспів на той час популярних західних пісень. Разом із розвитком переспіву західних пісень, почався з'являтися і попит на створення різних заходів, які зазвичай відбувалися підпільно та таємно¹⁶⁰. Варто зауважити, що це все відбувалося ще до заснування хіпівського руху. Порівнюючи вплив рок-музики на формування спільноти хіппі в Сан-Франциско й у Львові, то можна сказати, що для

---

¹⁵⁴ Maynard J. K. *Psychedelia, the Summer of Love, & Monterey-The Rock Culture of 1967*. Trinity College, – 2012. p. 31.

¹⁵⁵ Перетятко Ю. *Львівський рок: півстоліття боротьби*. – Львів, 2006. – С. 10.

¹⁵⁶ Скоропляс Т. *Історія субкультури хіпі в Україні від моменту зародження до сучасності // Молодий вчений*. - 2019. - № 3(2). - С. 375.

¹⁵⁷ Миколаєнко М. «Ми не хотіли жити в тій тюрмі народів»: українські хіпі vs радянська система. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30932188.html>

¹⁵⁸ Музичний фестиваль, що відбувався в 1969 році в Сан Франциско. Цей фестиваль відвідала рекордна частина людей. Разом з цим там виступали найпопулярніші виконавці, все дійство відбувалося протягом 3-х днів.

¹⁵⁹ Sipiowicz K. *Hipisi w PRL-u*. – Warszawa, 2015. – p. 66 – 68.

¹⁶⁰ Перетятко Ю. *Львівський рок: півстоліття боротьби...* С. 12–16.

Львова не була характерною масова залученість до субкультури через рок-музику¹⁶¹. Так, не варто відкидати того факту, що для багатьох рок-музика стала причиною приходу до руху хіппі, але велика частина львів'ян сприймала рух хіппі виключно, як спосіб самовираження, а рок-музик була простим «приємним» бонусом.

Рок-музика для багатьох львів'ян мала соціально-політичний аспект, оскільки це був дуже важливий спосіб протесту проти радянського режиму. Крім того, рок-музика частково прив'язувала людей до західної культури, яка у великої частини суспільства асоціювалася з свободою та можливістю вільного вибору. Таким чином завдяки музиці, багато хто міг відчутти не тільки свободу, але і «демократичну налаштованість»¹⁶².

Загалом заведено ділити розвиток рок-музики у Львові на кілька етапів, які розрізняють лише за звучанням музики. Можемо припустити, що львівські клуби стали важливою частиною розвитку та розповсюдження рок-музики¹⁶³. Саме в клубах відбувалося найбільше концертів та фестивалів, де виступало багато гуртів, які виконували рок-пісні. Про львівський рок можна говорити, як окремий феномен, оскільки рок-музика у Львові, так само як і рух хіппі, була достатньо неочікуваним для суспільства. Такий культурний розвиток був популярним не лише серед місцевих, але й молодих людей з інших міст. Таким чином культурний розвиток Львова, а саме рок-музики, сприяв відвідування різних концертів харків'янам, киянам та іншим¹⁶⁴. Велика частина людей також подорожувала з інших республік, оскільки Львів і для них став культурним центром.

Великий успіх розвитку рок-музики у Львові, частково був наслідком зв'язків Львову та окремих польських міст. Саме тому велика частина ідей та бачення рок

---

¹⁶¹ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Львів, 2006. – С. 12

¹⁶² Святковий концерт гурту «Супер Вуйки». [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WVPLkbDxZsM>

¹⁶³ Кліщ О. Республіка Святого Саду – до питання про першовитоки формування молодіжної субкультури Львова. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://cutt.ly/YPU307r>

¹⁶⁴ Rish W. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. – Harvard University Press, 2011. – P. 112.

фестивалів було запозичено¹⁶⁵. Але не варто відкидати того, що рок-культура у Львові формувалася і на основі тогочасного суспільства додаючи нові речі до звучання та ідей, які поширювалися в піснях. Через таке стрімке поширення західної культури, особливо рок-музики, для багатьох молодих людей зі Львова прослуховування музики стає звичайною рутиною, що приваблювало інших до відвідування Львова. Вільям Ріш зазначає, що «...елементи львівської ідентичності, якщо не української, з'явилися у футбольних іграх, контркультурі хіпі, рок- та поп-музиці»¹⁶⁶, що може говорити, про об'єднаний елемент, який змушував людей належати до певних групи суспільства.

Через велике захоплення рок-музикою та паралельно її заборонаю в СРСР, створювалися таємні «штаби» де збиралася молодь, для прослуховування різних композицій. Людмила Скороходова стала засновницею такої тусовки, але про те чи ідентифікували вони себе, як хіппі важко сказати, бо про це інформації немає¹⁶⁷. Такі «групки» стали частиною андеграундного життя Львова та були розповсюдженими серед молоді. Саме в період 1970-х, коли у Львові рок-музика була на піку популярності, розповсюджується не тільки американська музика, але польська та українська, що відтворювали західне звучання та додавали багато місцевих мотивів¹⁶⁸.

Таким чином, рок-музика та рух хіппі почала розвиватися завдяки популярним гуртам в США та Британії, які поширювали ідеї різних субкультур. Відповідно, ці контркультури, особливо рух хіппі, набував неабиякої популярності серед молоді та розвивався дуже стрімко. Модна також сказати, що хіппі зробили свій частковий вплив на розвиток американської музичної індустрії. У порівнянні з

---

¹⁶⁵ William J. R. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. – Harvard University Press, 2011. – P. 110 – 112.

¹⁶⁶ «...elements of Lviv's identity, if not Ukrainian, appeared in football games, hippie counterculture, rock and pop music»
Переклад М.О.

William J. R. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv... P. 112.

¹⁶⁷ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/risch-hippies-lviv-wroclaw>

¹⁶⁸ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980...

західними хіппі, львівські молоді люди також були захоплені рок-музикою, але для них все мало дещо інше значення. Для львівського суспільства рок-музика стає способом самовираження в тоталітарному суспільстві та самоідентифікації.

2.3. Супер Вуйки

Розвиток рок-музики вплинув на молоде покоління, яке почало використовувати прослуховування музики, як спосіб бути дотичними до західних тенденцій. Спершу середовище у Львові, яке рок-музика створила, було орієнтоване на російськомовних людей¹⁶⁹. Як вже було згадано вище львівське суспільство та львівська спільнота хіппі, були в основному двомовними середовищами, оскільки спілкувалися, як українською, так і російською. Попри це, суспільство старалося русифікувати все, особливо на західній частині України. Більша частина вітчизняних рок-гуртів співали російською, попри своє походження, відповідно до цього попит на російське зростав¹⁷⁰.

Саме так було на початку зародження та розповсюдження рок-музики, але згодом, в період 1970-х починає виникати великий інтерес до українського, особливо серед спільноти хіппі. Тенденція до українських пісень розвивалася і поза львівською спільнотою, але саме хіппі, змогли організуватися та досягти успіху в цій сфері¹⁷¹. Таким чином в 1975 році в республіці «Святий Сад» виникає рок-гурт «Супер Вуйки». Феномен гурту полягав у тому, що учасниками були не професійні музиканти, а всього лише аматори¹⁷².

За спогадами Ілька Лемка, створення гурту відбулося достатньо спонтанно, оскільки, ніхто з них не мав великого музичного досвіду¹⁷³. Ідея про заснування такого гурту, виникла у двох людей, які були учасниками республіки «Святий Сад»

---

¹⁶⁹ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/risch-hippies-lviv-wroclaw>

¹⁷⁰ Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980...

¹⁷¹ Rish J. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. – Harvard University Press, 2011. – P. 112.

¹⁷² Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Львів, 2006. – С. 16- 17.

¹⁷³ Альманах «Хіппі у Львові». Частина 2 / Упоряд. Банах І. – Львів, 2012. – с. 34 -36.

Лемка та Святого (Сергій Мардаков), які стали основними гітаристами в групі¹⁷⁴ (див додаток 14). Вже після цих двох учасників гурт поповнився новими учасниками:

«...Хуан-Карлос "Карл" Коцюмбас (1955-1984), уродженець Буенос-Айреса, безробітний за переконаннями, вокал і ударні групи та Іван "Рожок" Рижок (1957 р.н.), радіоінженер, а також гобоїст, саксофоніст, сопілкар. У різний час в основному складі "Вуйків" на бас-гітарі працювали: з 75-го по 78-й Дмитро "Казік" Кузовкін (1952. р.н., вчитель російської мови та літератури), з 78-го по 79-й Володимир "Джубокс" Михалик (1959р.н., лікар стоматолог), з 79-го по 81-й Михайло "Джегер" Саврук (1960-1997) і з 79-го по 81-й на клавішних грав Володимир "Річі" Нестерук»¹⁷⁵.

Як зазначають учасники самої групи, їхньою унікальністю було те, що вони грали авторські або оригінальні композиції, а не лише переспівували інших. Таким чином це вирізняло їх серед інших львівських професійних груп¹⁷⁶. Можна говорити тут також про те, що їхній гурт не обмежувався лише рок-музикою, а пробував себе в багатьох інших музичних стилях. Ілько Лемко згадував, що для того, аби навчитись грати популярні рок-композиції, вони з друзями переслуховували дуже багато разів мелодію і на слух старалися відтворити музику, оскільки методичок для опанування музики у них не було¹⁷⁷. Саме тому успіх «Супер Вуйків» можна пояснити багатьма чинниками й одним із них є віртуозність, яка дуже приваблювала молодих людей. Популярність до хіппі прийшла достатньо швидко у Львові, згодом про Вуйків дізнавалися і за межами Львівщини¹⁷⁸.

Про походження назви гурту відомо не багато, але деякі дослідники припускають, що і вона також мала б показати опозиційне ставлення до всього радянського суспільства. Таким чином використовуючи діалектне слово «вуйки»¹⁷⁹,

---

¹⁷⁴ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Львів, 2006. – С. 17.

¹⁷⁵ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби...С.15-18.

¹⁷⁶ Лемко І. Львів повсякденний (1939-2009). – Львів: Апіріорі, – 2009. С. 154– 155.

¹⁷⁷Святковий концерт гурту «Супер Вуйки». [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WVPLkbDxZsM>

¹⁷⁸ Альманах «Хіппі у Львові». Частина 2 / Упоряд. Банах І. – Львів, 2012. – с. 34 -36.

¹⁷⁹ Діалектне слово, що є часто вживаним в західних областях України. Слово позначає дядька, або пана до якого зверталися

Українопедія. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://ukrainopedia.fandom.com/wiki/Вуйко>

що притаманне в західній частині України, вони старалися виділитися та наголосити на інакшості та нонконформізмі (див. Додаток 15). Тобто, протест проявлявся не тільки проти русифікації чи тоталітарного режиму, але і проти ставлення радянських людей до людей зі заходу:

«...Ви презирливо називаєте населення Західної України вуйками, насміхаєтесь над нашою мовою, культурою, втоптуєте нас в багно, а ми, "вуйки", ось які. Ми, а не ви є володарями тисяч молодих сердець і вчимо їх добру й любов до людей...»¹⁸⁰

Тут варто також зрозуміти й той факт, що дуже велика частина населення Радянського Союзу називали “вуйками” всіх, хто перебував на західних територіях України, таким чином використання цього слова для назви гурту, було ще більш «епатажнішим»¹⁸¹. Ще більше неприйнятним для радянського суспільства було і гасло групи, яке дуже часто використовували фанати «Срав пес»¹⁸².

Як згадують і самі учасники групи, що причиною вибору такого гасла, була його легкість у вигуку і римуванням з різними іншими словосполученнями. Наприклад часто на концертах можна було почути вигуки «Срав пес на КПРС»¹⁸³, чи інші, але вони завжди були спрямовані проти радянського режиму. Але крім фанатів гурту, дуже часто використовувалися ці гасла у львівському середовищі хіппі¹⁸⁴. Це свідчить не лише про бунтарський дух серед молодіжної субкультури, але впершу чергу про зневажливе ставлення молоді до тоталітарного режиму. Гасло було закріплене і в музиці, оскільки текст «Червоної Конюшини» містив це гасло також. Пісня стала культовою та улюбленою серед фанатів гурту.

Саме такою ідеологією та бунтарським духом «Супер Вуйки» здобували прихильність серед молоді аудиторії (див. Додаток 16). Справді, за короткий час

---

¹⁸⁰ Автор цитати Ілько Лемко

Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Львів, 2006. – С. 19.

¹⁸¹ Олісевич А. Нам хлеба не надо - мы "Вуйками" сыты. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/vzgliad.htm>

¹⁸² Лемко І. Львів повсякденний (1939-2009). – Львів: Априорі, – 2009. С. 154.

¹⁸³ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби...С. 19.

¹⁸⁴ Миколаєнко М. «Ми не хотіли жити в тій тюрмі народів»: українські хіпі vs радянська система. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30932188.html>

гурт став дуже популярним у Львові та за його межами. Про велику підтримку публіки свідчать численні концерти, які давала група. Відповідно через великий наплив молоді та загалом проведення концертів без домовлення з владою, давали підстави міліції заарештувати гурт з повною конфіскацією інструментів¹⁸⁵. Такі дії з боку влади дуже не сподобались фанатам цієї групи, тому в підтримку цього гурту було проведено демонстрацію, під час якої було залучено багато школярів. Попри все, демонстрація вийшла не мирною та було зроблено багато пошкоджень міському майну¹⁸⁶. Після таких дій фанатів виступи «Вуйків» були заборонені, але свою творчу діяльність вони не припинили.

Самі учасники про своє дисидентство говорять, як про «дисидентство-лайт»¹⁸⁷. Ілько Лемко застосовує саме таке порівняння, оскільки учасники гурту не були ув'язненими та не відбували покарання в таборах. Попри те, у них не було бажання стати частиною дисидентства, оскільки вони хотіли лише виступати проти режиму, але розуміли, що можуть вони лише показати свою незадоволеність, але повалити режим не зможуть. Хоча деякі учасники навпаки вбачали в рок-музиці лише свободу, а про боротьбу з радянською системою не думали¹⁸⁸.

Розглядаючи причини популярності гурту, можна виділити кілька факторів:

- 1) Щось нове серед буденності: для багатьох стало неочікуваним, що серед «сірого» життя, з'явився такий феномен як «Супер Вуйки». Варто також додати і те, що це їхня творчість було простою та легко сприймалася молоддю.
- 2) Популярність рок-музики: вже було згадано вище, що у львівському андеграундному середовищі рок-музика була неподільною частиною

---

¹⁸⁵ Лемко І. Львів повсякденний (1939-2009). – Львів: Априорі, – 2009. С. 154.

¹⁸⁶ Тараненко А. Пригоди у країні Хіпляндія. Як львівські "діти квітів" руйнували СРСР. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/12/4/7275683/>

¹⁸⁷ Святковий концерт гурту «Супер Вуйки». [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WVPLkbDxZsM>

¹⁸⁸ Святковий концерт гурту «Супер Вуйки»...

життя. Попри те, що «Супер Вуйки» грали не тільки рок, все одно люди любили їхню творчість.

- 3) Розвиток української музики: цей фактор можна прирівняти й до українізації, оскільки розвиток музики саме української музики та створення «Вуйків», стало новим в музичному середовищі, яке було достатньо русифікованим;
- 4) Гурт став своєрідним висловленням протесту: через своє гасло та через свою відкриту ідеологію, яка засуджувала партію та загалом радянське суспільство. Тобто спільні інтереси з іншою молоддю давала можливість поширювати свої ідеї через музику;
- 5) Падіння «залізної завіси»: приход до влади Горбачова, дало можливість людям більше дізнаватися про західні традиції та культуру. Таким чином часткова схожість «Вуйків» з американською музикою, дала поштовх до популярності. Про це також зазначають багато учасників спільноти, що «гласність» дала можливість багатьом гуртам, в тому числі і «Супер Вуйкам» вийти з підпілля¹⁸⁹.

Перший фактор, варто виокремити чи не найважливішим, що зіграв важливу роль в популяризації «Супер Вуйків», до цієї думки схиляється також низка дослідників¹⁹⁰. Така творчість гурту було достатньо новою для суспільства, яке не належало до спільноти хіппі, але навіть для львівської спільноти «Вуйки» стали феноменом. Їхня творчість та пісні стали символом протесту та свободи, тому з'являється гасло, яке дуже швидко набуло популярності серед спільноти хіппі та

---

¹⁸⁹ Олісевич А. Нам хлеба не надо – мы "Вуйками" сыты. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/vzgliad.htm>

¹⁹⁰ Альманах «Хіппі у Львові». Випуск 2 / Упоряд. Банах І. – Львів, 2012. – 515с.

Переятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Львів, 2006. С. 122.

Sipowicz K. Hipisi w PRL-u. – Warszawa, 2015. – 488 p.

Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/risch-hippies-lviv-wroclaw>

Rish W. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. – Harvard University Press, 2011. – P. 227.

загалом тих, хто любив групу «Нам хліба не треба - ми «Вуйками» ситі, нам сонця не треба - нам «Вуйки» посвітять!»¹⁹¹. Цікаво, що багато демонстрацій, що згодом відбувалися чи проти тоталітарного режиму, чи в підтримку прав людей, часто містили це гасло. Загалом, Алік Олісевич зазначає, що гасло дуже швидко стало символом протестів¹⁹². Проте варто також сказати, що ця позиція була придумана самими хіппі, протест був, але не настільки явний, тому краще було б називати «Супер Вуйків», як нонконформізм. Явних викликів вони владі не робили, таким чином важко назвати їх справді опозиційними до влади, скоріше вони були просто не задоволені режимом.

Проте сприйняття Вуйків у суспільстві було дуже негативним, оскільки влада пробувала в будь-який спосіб дискредитувати їхню репутацію. Дуже часто їх порівнювали з алкоголіками і наркоманами. Часто концерти просто скасовували, а тих, хто колись відвідував концерти, могли пізніше не мати майбутнього¹⁹³. Через такі міфи, які дуже швидко поширювали в суспільстві, дуже часто учасники гурту, представлялися іншими назвами, найчастіше використовували «Ритми Карпат»¹⁹⁴, оскільки тільки так могли вони приєднатися до певних святкувань, куди були дуже часто запрошені. Цікаво, що попри всі бажання зробити негативний образ «Супер Вуйків» їх не припиняли запрошувати на святкування весіль, днів народжень чи виступів у школах¹⁹⁵.

Попри свою велику популярність серед львівської молоді «Супер Вуйки» достатньо швидко припинили своє існування. Це відбулося в 1981 році, після того, як вони зіграли останній концерт¹⁹⁶. Тут можна виділити кілька причин: радянська влада старалася будь-якими способами припинити існування гурту та згасання

---

¹⁹¹Олісевич А. Нам хлеба не надо – мы "Вуйками" сыты. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/vzgliad.htm>

¹⁹² Олісевич А. Нам хлеба не надо - мы "Вуйками" сыты...

¹⁹³ Там само.

¹⁹⁴Святковий концерт гурту «Супер Вуйки». [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WVPLkbDxZsM>

¹⁹⁵ Святковий концерт гурту «Супер Вуйки»...

¹⁹⁶ Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Львів, 2006. – С. 22.

популярності рок-музики. Щодо другої причини, то вже з початку 1990-х років популярність рок-музики починає спадати¹⁹⁷, тому про відновлення творчості, було складно думати. Таким чином велика частина молоді змінила свої музичні вподобання і популярність гурту також знизилась.

Зв'язок Вуйків зі «Святим Садам» був прямим, оскільки свою першою аудиторію вони здобули серед хіппі. Та і свою популярність серед радянських хіппі, вони отримали на сейшені, який відбувався у Львові 1976 року¹⁹⁸. «Вуйки» стали символом протесту проти системи. Та символом руху хіпі у Львові. Вони змогли зробити неможливе, попри свою аматорську діяльність, вони здобули свою популярність та змогли вправно не скористатися.

У такий спосіб, варто говорити про альтернативний прості створений хіппі, як про спробу конструювання абсолютно інших реалій. Тобто, республіку «Святий Сад» можна вважати альтернативним суспільством СРСР. Сам процес формування був не простим та пройшов багато етапів, що в результаті дало змогу створити комфортний та вільний простір у Львові. Завдяки активному розвитку спільноти, львівська група хіппі стала популярною серед радянських республік, тому сейшени ставали невід'ємною частиною життя хіппі. Отже, важливою частиною повсякденного життя хіппі було прослуховування музики, з цього і розпочинався рух хіппі у всьому світі. Про львівських хіппі, можна говорити, як і про достатньо мистецьку спільноту, оскільки, бо окремою частиною життя молодих людей в республіці, були поезія та філософія.

Основною ідентифікацією та ознакою, що відрізняла хіппі від решти суспільства стали музика та одяг. Активно вирізнялася львівська хіпівська рок-група «Супер Вуйки». Завдяки «Святому Саду» гурт зміг здобути свою популярність, оскільки першими фанатами та слухачами були саме хіппі. Крім того, важливий вклад «Вуйки» зробили в українізацію музичної індустрії та особливо в

---

¹⁹⁷ Sipowicz K. Hipisi w PRL-u. – Warszawa, 2015. – p. 66.

¹⁹⁸ Черкаська Г. «Супер Вуйки». [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://uahistory.com/topics/events/13652>

українізації львівської спільноти хіппі. Варто говорити, що «Супер Вуйки» стали феноменом та новим етапом в розвитку українських хіппі.

РОЗДІЛ ІІІ. ПОДОРОЖІ ЯК СПОСІБ ВТЕЧІ ВІД БУДЕННОСТІ

3.1. Подорожі в СРСР

Упродовж довгого часу громадяни Радянського Союзу не мали можливості виїжджати за кордон. Здебільшого, заборона стосувалася саме туристичних поїздок, проте і робочі також були рідкістю. Після Другої Світової Війни, у 1950-ті рр. відбувся активний розвиток туристичного бізнесу в Радянському Союзі¹⁹⁹. Піком туризму можна вважати 60-70-ті роки ХХ століття. Проте, цей туризм відбувався в межах Союзу.

Обмеження в міжнародному туризмі були штучно створеними радянською владою. Численні дослідження демонструють спроби партії взяти контроль і над локальним туризмом, для цього було зроблено кілька спеціальних управлінь, зокрема, Всесоюзне товариство культурних зв'язків²⁰⁰. Основним завданням яких було дослідження та розвиток вітчизняних подорожей. Розглядаючи передумови розвитку міжнародного туризму, то тут варто звернутися до Гельсінської угоди, яка напряду дала підстави для розвитку контактів з іноземними агентствами²⁰¹. Основною метою подорожей в інші країни був туризм, проте була і велика частина людей, які розглядали такі можливості як спосіб здобути іноземні продукти. Тобто покупки дефіцитних товарів ставали чи не основною метою виїзду²⁰².

Розвиток туризму певна частина дослідників пов'язують з частковою лібералізацією суспільства, та з розвитком також зв'язків із закордоном. Можна сказати, що туризм за межі СРСР перетворюється в “специфічний

---

¹⁹⁹ Мальська М., Паньків Н., Ховалко а. Історія розвитку туризму: навч. Посібник. Львів – 2016. С. 100–102.

²⁰⁰ Мальська М., Паньків Н., Ховалко а. Історія розвитку туризму...С. 104.

²⁰¹ Mieczkowski Z. Arefyev V. International Tourism In The Soviet Union In The Era Of Glasnost And Perestroika rowser. – 1991. С. 2.

²⁰² Попов О. Небанальне повсякдення: підготовка до турпоїздки за кордон у радянському союзі 1950–1980-х Сімферополь — 2020. С. 200

соціальний феномен”²⁰³, який достатньо активно розповсюджується. Проте у цьому контексті варто розглядати лише еліту, яка мала змогу часто подорожувати. Пересічні громадяни не мали змогу вільно виїздити в інші країни без спеціального дозволу²⁰⁴. Надання цього дозволу передбачало довгу бюрократичну процедуру, яка не завжди мала позитивні результати, Варто зауважити, що влада Радянського Союзу мала на меті відправляти лише зразкових і найлояльніших громадян СРСР. Таким чином велика частина суспільства не мала змоги отримати можливість для виїзду. Прикладом цього слугує випадок, коли кульгавого хлопця виключили з туристичної групи через його ваду, аргументуючи тим, що серед молоді Радянського Союзу не місце таким людям як він²⁰⁵. Проте, ця система часом давала збої, оскільки певні структури були достатньо корумпованими²⁰⁶.

Попри те, що система туризму розвивалася достатньо інтенсивно, проте все-таки більша частина радянського туризму була зосереджена на території радянського Союзу. Деякі дослідники пояснюють це тим, що попри спроби розвитку міжнародного туризму в СРСР не дали явних результатів через маргінальність самої радянської системи²⁰⁷. Проте це не завадило розповсюдити вітчизняний туризм. Така форма туризму була дуже популярною серед спільноти хіппі. Є численні джерела, які демонструють те, що хіппі любили збиратися та організовувати масові зустрічі в різних частинах Радянського Союзу.

---

²⁰³ Попов О. Небанальне повсякдення: підготовка до турпоїздки за кордон у радянському союзі 1950–1980-х рр. Сімферополь — 2020. С. 197.

²⁰⁴ Orlov I. The Soviet Union outgoing tourism in 1955-1985: volume, geography, organizational forms. Na National Research University Higher School of Economics (HSE). – 2014. p. 13.

²⁰⁵ Попов О. Небанальне повсякдення: підготовка до турпоїздки за кордон у радянському союзі 1950–1980-х ...С. 199.

²⁰⁶ Там само.

²⁰⁷ Mieczkowski Z. Arefyev V. International Tourism in The Soviet Union in The Era of Glasnost and Perestrojka. – 1991. С. 2.

Впершу чергу варто зрозуміти, що для хіппі подорожі були важливою складовою їхнього життя. Варто розглянути, чому важливими подорожі були для хіппі:

- 1) Спосіб втечі від буденності – це давало можливість відчувати часткову свободу та відкрити для себе нові відчуття²⁰⁸. Тож можна говорити й про подорожі як своєрідне відчуття свободи для хіппі;
- 2) Пошук однодумців – цю причину можна пов'язати із більш раннім періодом в історії радянських хіппі, оскільки часом такі люди були самотніми та були в пошуках людей, які б їх зрозуміли²⁰⁹ ;
- 3) Відвідування різних зібрань хіппі – велика частина різних заходів та демонстрацій відбувалася зазвичай в інших республіках, таким чином це була чи не основна причина, чому люди часто відвідували інші республіки чи міста СРСР²¹⁰.

Проаналізувавши наявні мені матеріали, можна чітко сказати, що основним місцем, яке відвідували хіппі була Литва²¹¹, оскільки там був достатньо потужний рух субкультури. Молоді люди часто організовували демонстрації та протести на які збиралися хіппі з усього СРСР, про це свідчать

---

²⁰⁸ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

²⁰⁹ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем...

²¹⁰ Там само.

²¹¹ Там само.

Харі М. Пудинг из промокашки. Хиппи как они есть. – Москва, 2010. 192 С.

Альманах «Хіппі у Львові». Частина 2 / Упоряд. Банах І. – Львів, 2012. – 515с.

Олісевич А. Революція квітів. — Львів: Тріада плюс, 2013. — 160 с.

Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького.) – Львів: Український Католицький Університет, 2020.

Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017.

численні фото зроблені зокрема львівськими хіппі²¹². У першому розділі було згадано, що молодь зі Львова, що в кінці 1960-х побувала на протестах в Чехословаччині, Латвії чи Литві (див. Додаток 17), згодом переймали ці ідеї та переносили їх на львівську спільноту.

Важливо зауважити, що львівська спільнота мала хороші стосунки з різними радянськими осередками в тому числі з московською спільнотою. В 1982 та 1988 роках були організовані поїздки до Москви (див. Додатки 18 та 19). Про тісну співпрацю львівських та московських хіппі свідчать і те, що неодноразово з Москви приїздила велика частина хіппі з метою туризму та відвідання львівської спільноти²¹³. Про це також згадує Алік Олісевич у своїй книзі, де зазначає, що між двома спільнотами були своєрідні обміни²¹⁴. Проте, маючи контакти не лише з Литвою та Москвою, львівські хіппі часто відвідували Польщу (див. Додаток 20) та Білорусь (див. Додаток 22). Таким чином хіппі мали змогу подорожувати не лише в межах УРСР, але і в інші радянські республіки.

Значна частина хіппі для свого пересування та подорожей використовувала автостоп. Алік Олісевич так говорить про автостоп:

«Це був інтерес, азарт. Стиль життя - отак. А економічне тут не так, то в принципі входило, якщо, наприклад, білет в Київ коштував сім рублів. Ну тобто то відповідно азарт, і відповідно, молоді люди, можливо не на стільки грошима, але заодне то й економія трошечки. Їздили автостопом, я кажу, аж до Криму, Ялта, Алушта, Судак, Прибалтика на ті рок фестивалі, які почались в середині шийсятих на початку сімдесятих, Естонія, наприклад, там у Вільянді Тарту місто, там Лієпая, вже в Литві, там в Латвії то все. І демократичніші стосовно всього були Прибалтійські республіки. Ну і, відповідно, оаза

---

²¹² Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Миський медіаархів Центру миської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького» (приватна збірка, 1970-ті), Урбаністичні образи, Миський медіаархів Центру миської історії (Львів)

Султанов В. Peoples book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/yJu5z3Y>

Олісевич А. Peoples book. Миський медіаархів Центру миської історії (Львів)

²¹³ Харі М. Пудинг из промокашки. Хиппи как они есть. – Москва, 2010. С. 76.

²¹⁴ Олісевич А. Революція квітів... С. 120.

таких рухів це Москва і Пітер, бо там більш масово то все було: ну якщо Москва десять мільйонів, то ми можемо собі уявити, що там Мека того всього теж було...»²¹⁵

Проте, автостоп не був легким особливо для хіппі, оскільки дуже часто їх зупиняли міліція, яка могла їх затримати та відправити до відділку:

«...Навіть коли він отримав такий серйозний удар, коли їхали на море з Фредом, їх дуже побили там менти, волосся обстригли. То був такий удар, що мені Фред розповідав, що коли вони все-таки добралися до води, Грег поплив і так поплив далеко...»²¹⁶

Через використання автостопа дуже часто подорожі виходили достатньо довгими, оскільки затягувались²¹⁷. Проте, використання автостопа було популярним лише серед хіппі, оскільки інші люди боялися використовувати такий вид поїздок²¹⁸. Проте хіппі, використовували такий спосіб подорожей не лише через те, що це було доступно, а й тому, що це давало відчуття певної свободи.

Таким чином, владі вдалося в період 1960–1970-х рр. розвинути та поширити міжнародний туризм. Попри те, велика частина суспільства, зокрема хіппі, не мали змоги та коштів для подорожей в інші країни, тому активно розвиватися починають подорожі між республіками. В період 1960-х рр. відбувається також часткова популяризація вітчизняного туризму, тому велика частина хіппі також стає частиною цього процесу.

Серед хіппі поїздки в інші республіки була частиною їхнього хіпівського життя, оскільки вони відвідували там інші спільноти хіппі або ж шукали однодумців. Неодноразово поїздки в інші республіки були зроблені з метою

---

²¹⁵ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

²¹⁶ Про це розповідає Олесь Макота

Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького. – Львів: Український Католицький Університет, 2020. С. 25.

²¹⁷ Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького...С. 29.

²¹⁸ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем...

взяття участь у різних протестах та демонстраціях. Учасники субкультури дуже багато часу проводили в подорожах, оскільки основним способом подорожей для хіппі був автостоп.

3.2. Мотохіппі

Вже вище було згадано, що подорожі були одною з основних частин повсякденного життя хіппі. Велика частина львівської спільноти хіппі, активно подорожувала, проте серед неї можна виділити одну групу молодих людей – мотоцихіппі. Про виникнення такої групи людей у 1976 році згадує Алік Олісевич²¹⁹, та говорить про їхнє активне туристичне життя. Крім того Алік наголошує, що першими хіппі байкерами були Пензель (див. Додаток 23) та Вішня²²⁰ (див. Додаток 24), які придбали старі мотоцикли та розпочали свої подорожі. Згодом до них розпочали доєднуватися інші зацікавленні молоді люди, тому дуже скоро вони стали окремою частиною львівського руху хіппі:

«...Навесні 1976-го мета Пензеля стала реальністю. На той час він їздив на "Яві"-старій, Стах - на "Панонії". У мене був радянський "Схід-2". Ми відкрили сезон 1 травня 1976 року, коли вперше виїхали до Карпат на Верхньо-Верецький перевал. Збір був призначений біля хати Пензеля, в місці, де починається серпантин вгору дорогою в Охматдит...»²²¹

Для своїх поїздок, вони використовували особисті мотоцикли, зазвичай це були вітчизняні моделі «Урал» та «Дніпро»²²². Через те, що інші марки мотоциклів хіппі не могли собі дозволити купити, їх серед їхньої спільноти

---

²¹⁹ Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.

²²⁰ Пензель – псевдонім Ігора Венцлавського, який був засновником бйкерського руху серед хіппі. Вішня – псевдонім Володимира Вишневецького, разом з Ігорем Венцлавським розпочав групу мотоцихіппі Інтерв'ю з Аліком Олісевичем...

²²¹ Хіппі у Львові: Альманах. Частина 1 / Ред. Банах І. – Львів: Тріада Плюс, 2011. С. 103.

²²² Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. С. 41 – 42.

часто називали «совкоциклами», «совнархозами»²²³, оскільки єдині подорожі, які організовували мотоципісти були по різних республіках Радянського Союзу. Андрій Волошин стверджує, що мотоципісти були окремою незалежною групою хіппі, хоча і виникли вони у Львові²²⁴. Це підтверджує також той факт, що окремі учасники мали на меті створити власну комуну в селі поблизу Валдаю²²⁵, проте ці дії не були вдалими для спільноти²²⁶.

Мотоципісти впершу чергу асоціювалися зі свободою, про це говорили й самі учасники клубу. Пензель, який був основною людиною в цій спільноті дуже захоплювався ковбоями та вестерн естетикою, таким чином для нього все це було дуже органічним та невіддільним поєднанням в мотоципісти «вестерни плюс хіпі, плюс байкери — це свобода!»²²⁷. Відповідно до цього, одяг у них був хіпівський і вони використовували багато західних символів «Ми носили прикрашені шоломи. Ковбойськими хустками затуляли обличчя від пилюки»²²⁸ (див. Додаток 25). Крім того, важливу увагу приділяли свому транспорту і на нього також прикріпляли багато різних речей, які вирізняли мотоципісти²²⁹. Через це вирізнення, учасники субкультури дуже часто привертати увагу міліції, в основному їх було дуже легко відрізнити за їхнім зовнішнім виглядом (див. Додаток 26). Впершу чергу це через волосся, а також через одяг, який дуже часто був яскравим та незвичним для середньостатистичного громадянина СРСР. Крім цього на фото можна побачити типову пов'язку на голові, яка була притаманна лише культурі хіппі.

---

²²³ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. С. 43.

²²⁴ Волошин А. Рух львівських хіпі через призму біографії Григорія Порицького.) – Львів: Український Католицький Університет, 2020. С. 9.

²²⁵ Валдай – місто в Росії. Є районним центром Новгородської області.

²²⁶ Волошин А. Рух львівських хіпі через призму біографії Григорія Порицького.) ... С. 36.

²²⁷ “Westerns plus hippies plus bikers equals freedom!” Переклад М.О.

William J. R. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. – Harvard University Press, 2011. – Р. 233.

²²⁸ Хіпі у Львові: Альманах. Частина 1 / Ред. Банах І. – Львів: Тріада Плюс, 2011. С. 103.

²²⁹ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.)... С. 43

Важливим елементом, яким вони прикрашали свої речі був пацифік²³⁰, це можна побачити на одязі чи мотоциклах (див. Додаток 27).

Під час своїх подорожей найчастіше байкери хіппі зупинялися поблизу лісів. Для свого тимчасового проживання використовували намети (див. Додаток 28). Можемо зробити висновок, що такий тип подорожей був найзручніший, оскільки це не потребувало багато коштів, а з іншої сторони, це давало можливість хіппі зупинитися на будь-якій території.

Основними місцями, які відвідували мотохіппі були радянські республіки, проте більша частина подорожей була на території УРСР: Крим, Донбас, Карпати та південь України – найчастіші маршрути, які обирали хіппі²³¹. Також велику частину своїх подорожей байкери хіппі провели в Росії²³², як вже було згадано вище, навіть збиралися організувати власну комуну у співпраці з російськими хіппі. У 1979 році, московський хіппі мав на меті організувати комуну в покинутому селищі поблизу Валдаю²³³. Для мотохіппі ця пропозиція була дуже цікавою тому вони вирішили доєднатися та стати частиною нової комуни. Враховуючи те, що у СРСР не було великої комуни, де б жили лише хіппі, тому це був би абсолютно новий досвід для радянських хіппі. Проте, по дорозі до цього селища їх зупинила міліція:

«...Пензеля катували три години, Стаха – три з половиною – видно, за вагою, він здався головнішим. У коридорі Пензель зіткнувся з Москальовим - той розповів йому, що йому, як організатору, світить дурдом. Так воно і сталося – закрили його до місцевого дурдому. Грег прикидався туристом, але потім все одно згадали Валдай - через півроку у Львові...»²³⁴

---

²³⁰ Пацифік – це всесвітній знак миру, став невід’ємною частиною руху хіппі.

²³¹ Хіппі у Львові: Альманах. Частина 1 / Ред. Банах І. – Львів: Тріада Плюс, 2011. С. 110.

²³² Хіппі у Львові: Альманах. Частина 1... С. 103.

²³³ Там само.

²³⁴ Там само.

Зазвичай, через свій зовнішній вигляд мотоципісти мали невдалі поїздки в різні місця. Разом з цим через свій вигляд отримання дозволу на свої мотоцикли також було не простим процесом. Велика частина СТО не надавала документи про техогляд²³⁵. Проте, також велику частину свого часу проводили у Львові у квартирі Пензеля, де проводили обговорення майбутніх поїздок²³⁶. Тут варто зауважити, що не тільки мотоципісти використовували «флет»²³⁷, але і велика частина львівської спільноти хіппі «Бувало, що у Пензеля на флету ночувало по 20 людей»²³⁸. Можна також стверджувати, що окрім «Святого Саду», хіппі мали можливість проводити свої зустрічі і в інших місцях. Варто також зауважити, що мета подорожей мотоципісти, була різною. Основна частина подорожей була туристичного характеру, для того, аби відкрити для себе те, чого не бачили раніше. Проте більша частина їхніх поїздок була для того, аби відвідати різні заходи, які проводились хіппі²³⁹.

Отже, подорожі стали важливою частиною повсякдення хіппі після того, як влада почала розвивати вітчизняний туризм, хоча варто стверджувати, що це були радше паралельні процеси. Разом з цим бачимо, що основною територією подорожей львівських хіппі була територія СРСР. Прибалтійські республіки та Росія стали основними місцями, які відвідували різні субкультури, все це було через певну співпрацю спільнот. Крім цього основною метою виїзду хіппі до інших республік була мета взяти участь в протестах та демонстраціях, що в інших республіках відбувалися достатньо часто. Серед львівських хіппі подорожі стали достатньо популярними та невід'ємною частиною повсякдення.

---

²³⁵ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017. С. 43.

²³⁶ Хіппі у Львові: Альманах. Частина 1 ... С. 110.

²³⁷ Флет – сленгове слово у спільноті хіппі, яким називали квартиру, походить від англійського “flat”.

²³⁸ Хіппі у Львові: Альманах. Частина 1... С. 103.

²³⁹ Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.)...С. 44.

Серед львівської спільноти хіппі в кінці 1970-х рр. з'являється окрема група, яка називає себе мотохіппі, та використовує для своїх подорожей мотоцикли. Окрема частина її учасників називала себе хіппі-байкерами та використовувала символіку американських вестернів. Ця група розпочалася з двох людей, проте дуже швидко здобула багатьох прихильників.

ВИСНОВКИ

Хіппі – стали однією з найбільш помітних і важливих субкультур західного і радянського суспільств. Попри абсолютно не сприятливе становище в радянському соціумі, спільнота хіппі змогла зародитися у надзвичайно складних умовах. Культура хіппі – частково задовільняла невдоволення молодих людей радянською дійсністю та давала новий простір для створення чогось альтернативного. Активний розвиток спільноти у Львові був уможливлений сприятливим розташуванням с міста неподалік від Польщі.

Львів в період 1960-х рр. сформувався в низку альтернативних просторів, які допомогли організувати та залучити багато молоді. Згодом це уможливило також і поширення різних субкультур, зокрема, хіппі. Хіппі для влади були не як загрозою зміни політичного чи суспільного ладу, а більше як свідченням руйнування «ідеального радянського суспільства». Імідж ідеальності руйнувався в результаті зовнішнього виду молодих людей та їхнього захоплення західною культурою. Відповідно реакція радянської влади передбачала репресії стосовно хіппі, але вони не змогли зупинити розвиток руху. Бачимо, що навіть запроторення до психлікарень не зупиняло багатьох.

З огляду на це, спостерігаємо тяглість культури хіппі, яка формувалася протягом кількох десятиріч. Протягом цього формування можна також прослідкувати і те, як змінювалося саме поняття культури від групи Шарніра, яка визначалася своєю радикальністю та була лише поверхово подібною до американського оригіналу, до республіки «Святий Сад», яка пробувала створити альтернативу радянському суспільству. Тут також можна побачити переосмислення та вдосконалення суспільства до ідеального та зручного для всіх учасників, проте ця ідеалізація є створена самими хіппі, які старалися показати свій соціум лише з хорошої сторони, при цьому опускаючи всі

негативні деталі республіки. Цей висновок можна зробити на основі повсякдення хіппі, де часто конфлікти ставали частиною побуту. Варто врахувати, що більша частина з них була зумовлена дією психотропних речовин. Зокрема ЛСД, який був достатньо популярним серед львівської спільноти хіппі. Через те, що більша частина джерел була створена вже після розпаду СРСР, тому може складатися враження, про ідеальне суспільство. Ймовірно така ідеалізація була створена у зв'язку з ностальгією за молодістю.

Наркотики та алкоголь були невід'ємною частиною повсякдення хіппі, як і в Америці, так і в Радянському Союзі, оскільки для багатьох це була спроба проведення свого часу, про це свідчать низка фотографій на котрих дуже часто є присутніми алкогольні напої, а також цигарки. Врахувати варто також і той факт, що через наркотичні речовини була дуже велика смертність серед хіппі, які не знали про те, як впливають ці заборонені речовини. Відповідно до цього бачимо, що через вплив психотропних речовин, був дуже негативним. Також можна спростувати розуміння толерантності в субкультурі. Толерантність була частиною ідеології хіппі, проте львівські хіппі відчували дещо зверхнє ставлення з боку московських хіппі.

Музика від початку зародження культури стала важливим чинником та невід'ємною частиною повсякденного життя. Загалом музика формувала та мала великий вплив на розвиток спільноти у Львові. Певна річ, важливою складовою життя були сейшени хіппі, які відбувалися, як у Львові так і в інших республіках, що свідчить про достатньо розвинуту комунікацію та співпрацю з різними учасниками субкультури. Все-таки, різноманітність занять давала можливість хіппі відчувати себе вільними та дотичними до іншого життя.

Окремою важливою частиною життя хіппі було музичне мистецтво, яке розвивалося у Львові, зокрема рок-гурт «Супер Вуйки», який всупереч радянській владі, яка старалася їх заборонити та припинити їхню діяльність,

продовжував свою творчість. Про цей гурт варто говорити в контексті нонконформізму та розуміти, що вони просто пропонували альтернативне мистецтво, при цьому не намагаючись організувати протести проти режиму. Їхнім внеском в розвиток культури була часткова українізація львівської спільноти та розвиток рок-музики на Львівщині. Зокрема «Супер Вуйки» вплинула на українізацію самої львівської спільноти хіппі.

Без сумніву подорожі, як й музика були важливими для хіпівської спільноти, оскільки це був спосіб втечі від радянського повсякдення та спосіб урізноманітнити свою буденність активною діяльністю. В такий спосіб відбувалася і налагодження стосунків між республіками та різними спільнотами хіппі, оскільки поїздки відбувалися лише в межах СРСР. Інша частина львівської спільноти, мотохіппі, для подорожей використовувала автостоп через те, що матеріальний стан не був задовільний, проте вони завжди знаходили спосіб потрапити на різні події, які відбувалися на різних територіях. Варто зазначити, що попри не-ідеальність того суспільства, яке культура хіппі намагалася створити у Львові, вони змогли збудувати та розвинути той простір, який би був комфортний для їхнього повсякденного перебування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. «Хіппі у Львові»: Альманах. Випуск 1 / Упоряд. Банах І. – Львів, 2012. – 408 с.
2. «Хіппі у Львові»: Альманах. Випуск 2 / Упоряд. Банах І. – Львів, 2012. – 515с.
3. ГДА СБУ. – Ф. 16. – Спр. 1055
4. Громов Д. Хиппи советской Украины. Дети подсолнухов. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/lvivponaduse3.html>
5. Інтерв'ю з Аліком Олісевичем. 07.12. 2010/09.12.2010. Особистий архів Тетяни Лапан.
6. Інтерв'ю з Іваном Банахом. 05.06.2022. Особистий архів автора.
7. Колекція Григорія Порицького (приватна збірка, 1970-ті), Урбаністичні образи, Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)
8. Колекція Григорія Порицького. Особистий архів Андрія Боярова. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)
9. Комарчук О. Хиппи из святого сада. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/edem.htm>
10. Лемко І. Львів повсякденний (1939-2009). – Львів: Апріорі, – 2009. – 240 с.
11. Лемко І. Сні у Святому Саду. – Львів, 2010. – С.160.
12. Ленин В. И. Полное собрание сочинений: в 55 т. / В. И. Ленин; Ин-т марксизма-ленинизма при ЦК КПСС — 5-е изд. — М.: Гос. изд-во полит. лит., 1968. — Т. 17. — С. 415—426.

13. Миколаєнко М. «Ми не хотіли жити в тій тюрмі народів»: українські хіпі vs радянська система. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30932188.html>
14. Олісевич А. Нам хлеба не надо - мы "Вуйками" сыты. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.hippy.ru/left/alik/vzgliad.htm>
15. Олісевич А. Революція квітів. — Львів: Тріада плюс, 2013. — 160 с.
16. Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)
17. Попович М. Львовские хиппи считались самыми радикальными [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://www.hippy.ru/lvivponaduse2.html>
18. Святковий концерт гурту «Супер Вуйки». [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WVPLkbDxZsM>
19. Султанов В. Peoples book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/yJu5z3Y>
20. Тараненко А. Пригоди у країні Хіпляндія. Як львівські "діти квітів" руйнували СРСР. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/12/4/7275683/>
21. Харі М. Пудинг из промокашки. Хиппи как они есть. – Москва, 2010. 192 С.
22. Summer of Love. American Experience. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=B2ZExRNT0GU>

Література:

23. Блох С. Диагноз инакомыслие: как советские психиатры лечат от политического инакомыслия. – Киев, 1995. – С. 422.

24. Верещака М. Як у радянському Львові народилася республіка хіпі і що з нею зараз. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://bzh.life/ua/gorod/yak-u-70-h-lviv-yani-stvorili-respubliku-hipi-u-tsentri-mista-i-shcho-z-neyu-zaraz/>
25. Видеманн В. Запрещенный Союз: хиппи, мистики, диссиденты: документальный роман. - СПб.: Рипол Классик, 2019. - 471 с.
26. Волошин А. Рух львівських хіппі через призму біографії Григорія Порицького.) – Львів: Український Католицький Університет, 2020.
27. Жук С. «Битва за культуру» в закритому місті совєцької України в період пізнього соціалізму, 1959-1984 рр. // Схід-Захід. – 2011. – № 13(14). – С. 59-84.
28. Жук С. Религиозные практики, повседневная религиозность и западная массовая культура в закрытом городе Днепропетровске в послесталинское время (1960-1984 рр.) // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – 2012. – № 3 (4). – С. 349-379.
29. Зуєв Ю. П. Інститут наукового атеїзму (1964—1991 рр.). [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <http://rusoir.ru/2009.php?action=view&id=486>
30. Кліщ О. Республіка Святого Саду – до питання про першовитоки формування молодіжної субкультури Львова. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://cutt.ly/YPU307r>
31. Мальська М., Паньків Н., Ховалко а. Історія розвитку туризму: навч. Посібник. Львів – 2016. С. 117.
32. Окаринський В. Нарис історії західноукраїнської (галицької) рок-музики (1960-і – початок 1980-х рр.) // Україна–Європа–Світ, 2009, С. 250-264.
33. Папернюк Т. Феномен східноєвропейських хіпі на прикладі Кракова і Львова (1967-1981 рр.) – Львів: Український Католицький Університет, 2017.

34. Перетятко Ю. Львівський рок: півстоліття боротьби. – Л., 2006. С. 122.
35. Попов О. Небанальне повсякдення: підготовка до турпоїздки за кордон у радянському союзі 1950–1980-х рр. Сімферополь – 2020. С. 197 – 203.
36. Пригода Т. Джаз, дзен, івент як пограничні явища сучасної культури / Пригода Т., Донець І. // Грані : Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. - Днепропетровск, 2020/2. - No 11. - С. 29.
37. Пригода, Тамила. Джаз, дзен, івент як пограничні явища сучасної культури / Тамила Пригода, Іван Донець // Грані : Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. - Днепропетровск, 2020/2. - No 11. - С. 25-33
38. Ріш В. Лише рок-н-рол? Рок-музика, хіпі та міські ідентичності у Львові та Вроцлаві, 1965-1980. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/risch-hippies-lviv-wroclaw>
39. Скоропляс Т. Історія субкультури хіпі в Україні від моменту зародження до сучасності // Молодий вчений. - 2019. - № 3(2). - С. 374-377
40. Слэнговые советские словечки, до сих пор популярны за рубежом. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.factroom.ru/rossiya/slehngovye-sovetskie-slovecchki-do-sih-por-populyarnye-za-rubezhom>
41. Українопедія. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://ukrainopedia.fandom.com/wiki/Вуйко>
42. Черкаська Г. “Супер Вуйки”. [Електронний ресурс].: <https://uahistory.com/topics/events/13652>
43. Шліхта Н. Історія Радянського Суспільства: Курс Лекцій. Харків: Акта, 2015. 252с.
44. Шумилович Б. Відмовляючись від соціалізму: альтернативні простори Львова 1970–2000-х років / Б. Шумилович // Україна: культурна

- спадщина, національна свідомість, державність. - 2013. - Вип. 23. - С. 602-614.
45. Begaja K. The summer of love: hippie culture and The Beatles in 1967. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://cutt.ly/EAT3QKR>
46. Berger J. Understanding a photograph. London: Penguin. – 2009. P. 240.
47. Cambridge Dictionary [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/hippie>.
48. Cotner J. Pink Floyd's 'Careful With That Axe, Eugene': Toward a Theory of Textural Rhythm in Early Progressive Rock, in Progressive Rock Reconsidered, ed. Kevin Holm-Hudson, New York, Routledge, pp. 65-90.
49. Rose J. Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials, 4th edn. London: Sage, 2016; 347 p.
50. Hippies in the USSR: An Interview with Juliane Fürst. [Електронний ресурс].: – Режим доступу: <https://lareviewofbooks.org/article/hippies-in-the-ussr-an-interview-with-juliane-furst/>
51. James Marshall Hendrix. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://www.jimihendrix.com/biography/>
52. Furst F. Love, Peace and Rock 'n' Roll on Gorky Street: The 'Emotional Style' of the Soviet Hippie Community // Contemporary European History, 23, 4 (2014), p. 570.
53. Maynard J. Psychedelia, the Summer of Love, & Monterey-The Rock Culture of 1967. Trinity College, – 2012. p. 132.
54. Nizam E. Influence of 1960's Hippie Counterculture in Contemporary Fashion. International Journal of Textile and Fashion Technology. January 2017, pp 11 – 15.
55. Mieczkowski Z. Arefyev V. International Tourism In The Soviet Union In The Era Of Glasnost And Perestroika rowser. – 1991. С. 6.

56. Open Lviv. «Вірменка» і рух гіпі. [Електронний ресурс].: – Режим доступу : <https://openlviv.com/virmenka-i-ruh-gipi/>
57. Orlov I. The Soviet Union outgoing tourism in 1955-1985: volume, geography, organizational forms. Na National Research University Higher School of Economics (HSE). – 2014. С. 31.
58. Oxford Dictionary. [Електронний ресурс].: - Режим доступу: <https://cutt.ly/dPhs4OG>
59. Revolution and resistance in Eastern Europe: challenges to communist rule / edited by Kevin McDermott and Matthew Stibbe / Kieran Williams // The Prague Spring: From Elite Liberalisation to Mass Movement, New York. — 2006. P. 210.
60. Sipowicz K. Hipisi w PRL-u. – Warszawa, 2015. – 488 p.
61. Rish W. The Ukrainian West. Culture and the Fate of Empire in Soviet Lviv. – Harvard University Press, 2011. – P. 227.
62. Rish W. Soviet 'Flower Children'. Hippies and the Youth Counter-Culture in 1970s L'viv. Journal of Contemporary History, Vol. 40, No. 3 (Jul., 2005), pp. 565-584.
63. Zhuk S. I. Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dnipropetrovsk, 1960–1985., 2010. 440 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Валерій Султанов. Peoples book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://cutt.ly/yJu5z3Y>

Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Полученные материалы свидетельствуют о том, что т.н. последователи "хиппи" представляют собой опасную категорию лиц в плане антисоветских, антиобщественных и групповых аморальных проявлений, а сам факт появления "хиппи" в нашей стране следует расценивать как результат диверсии идеологических центров противника.

Тов. Щербицкому В. В. доложено

Галузевий державний архів СБУ (Official publication)

Миколаєнко М. «Ми не хотіли жити в тій тюрмі народів»: українські хіпі vs радянська система. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.radiosvoboda.org/a/30932188.html>

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський
медіаархів Центру міської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський
медіаархів Центру міської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський
медіаархів Центру міської історії (Львів)

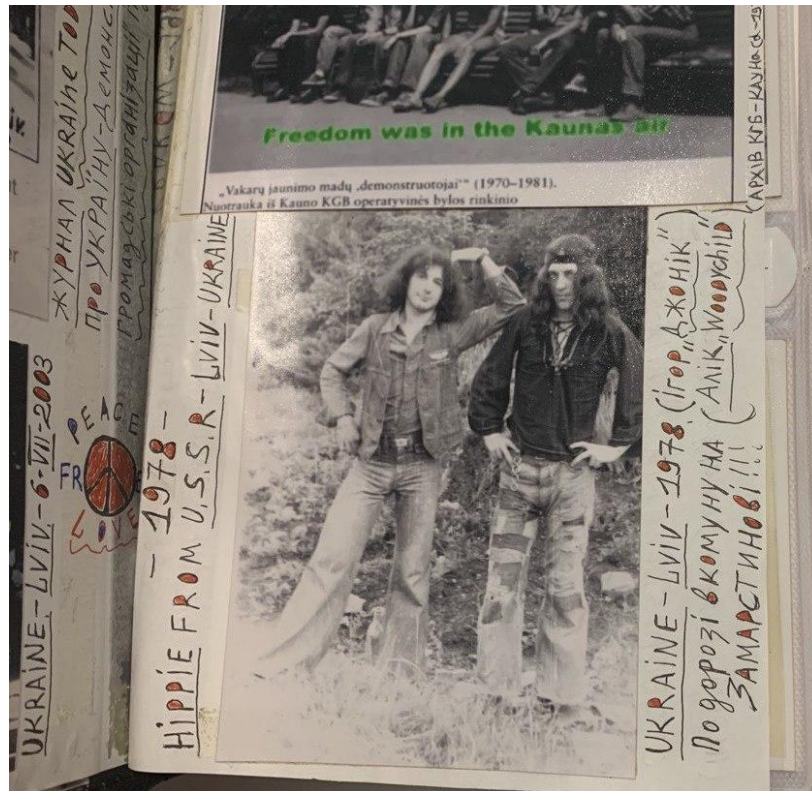

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

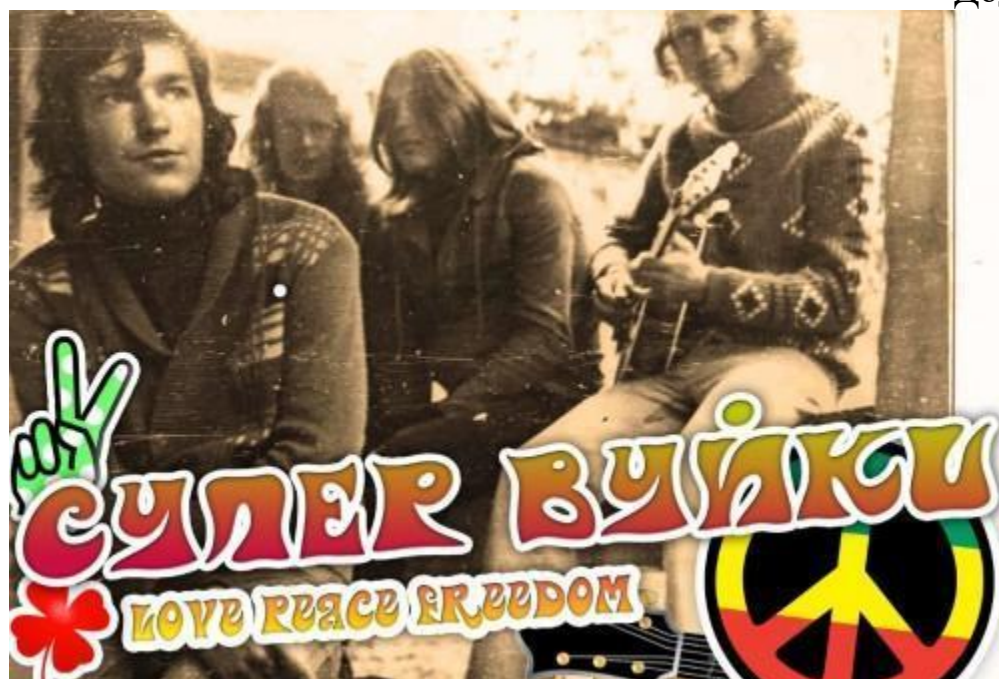
Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський
медіаархів Центру міської історії (Львів)

Олісевич А. Peoples book. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

Колекція Григорія Порицького». Особистий архів Андрія Боярова. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

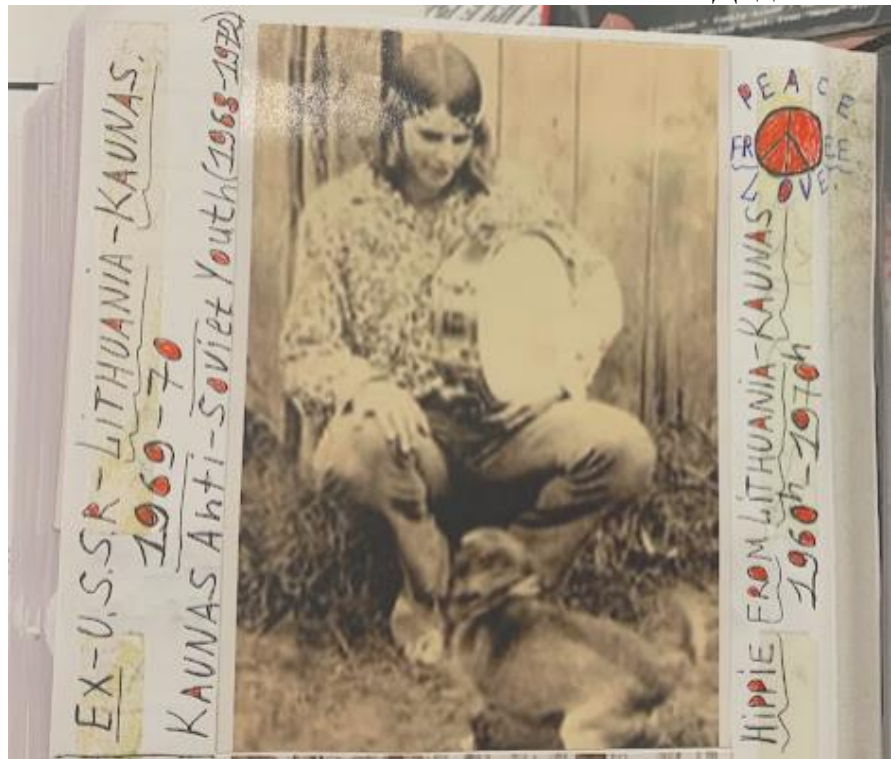
Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

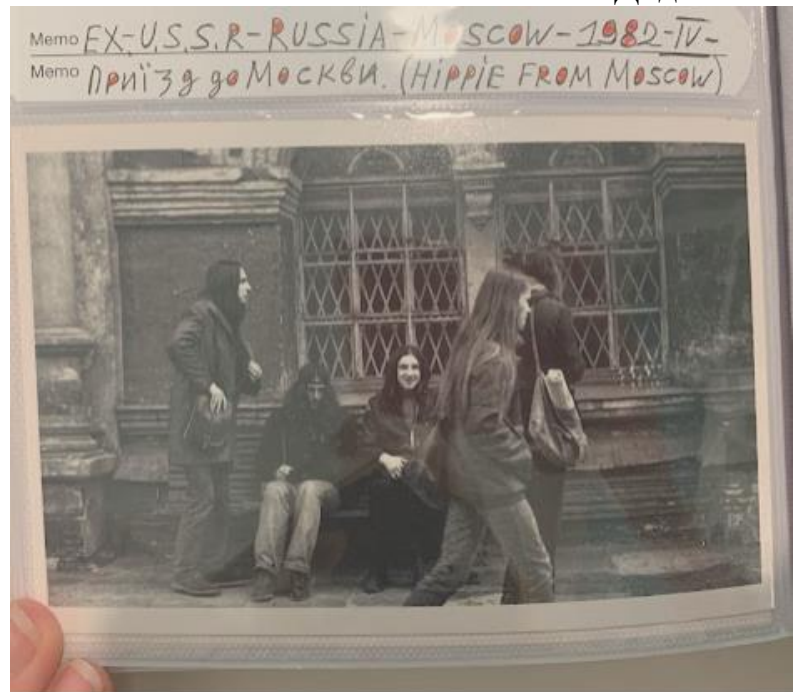

Валерій Султанов. Peoples book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://cutt.ly/yJu5z3Y>

Олісевич А. Peoples book. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

Олісевич А. Peoples book. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

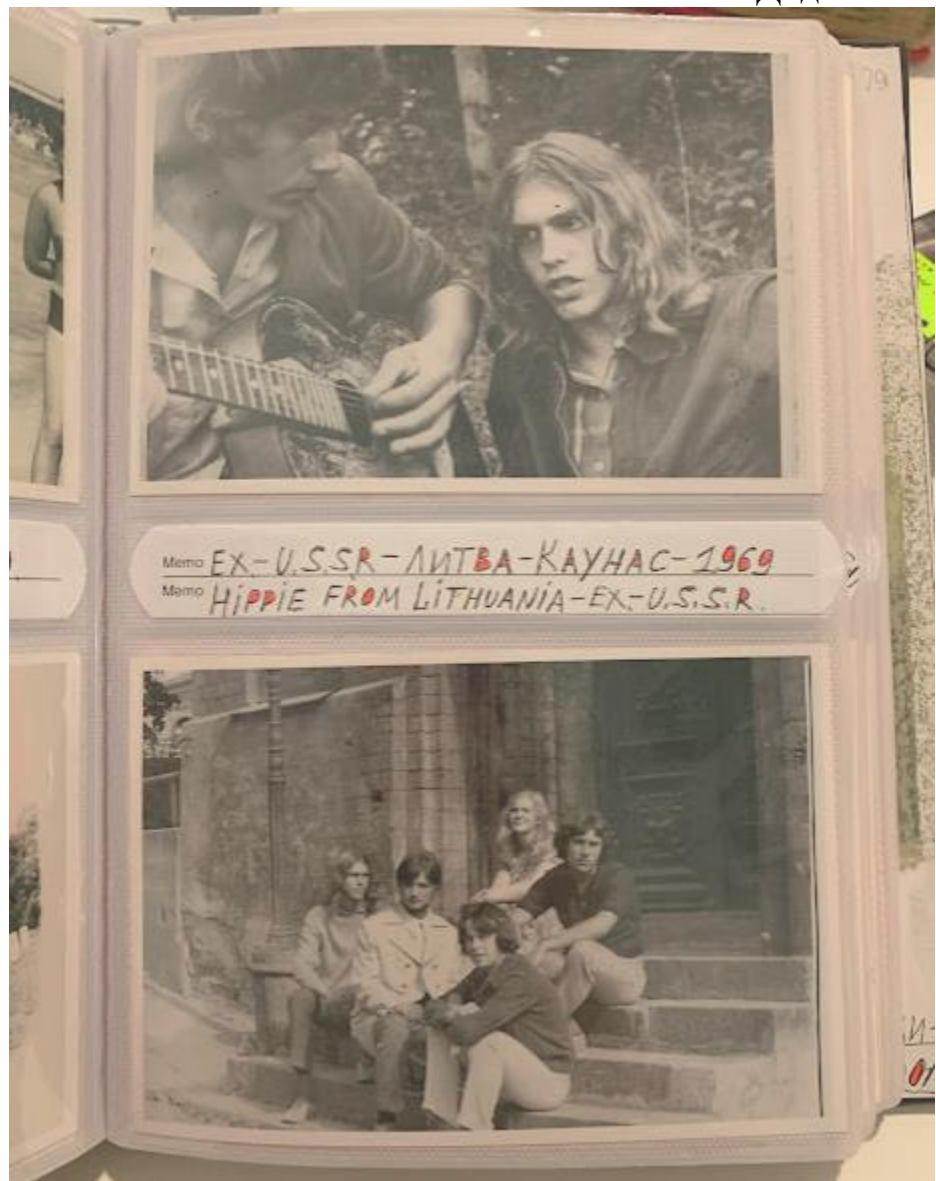

Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

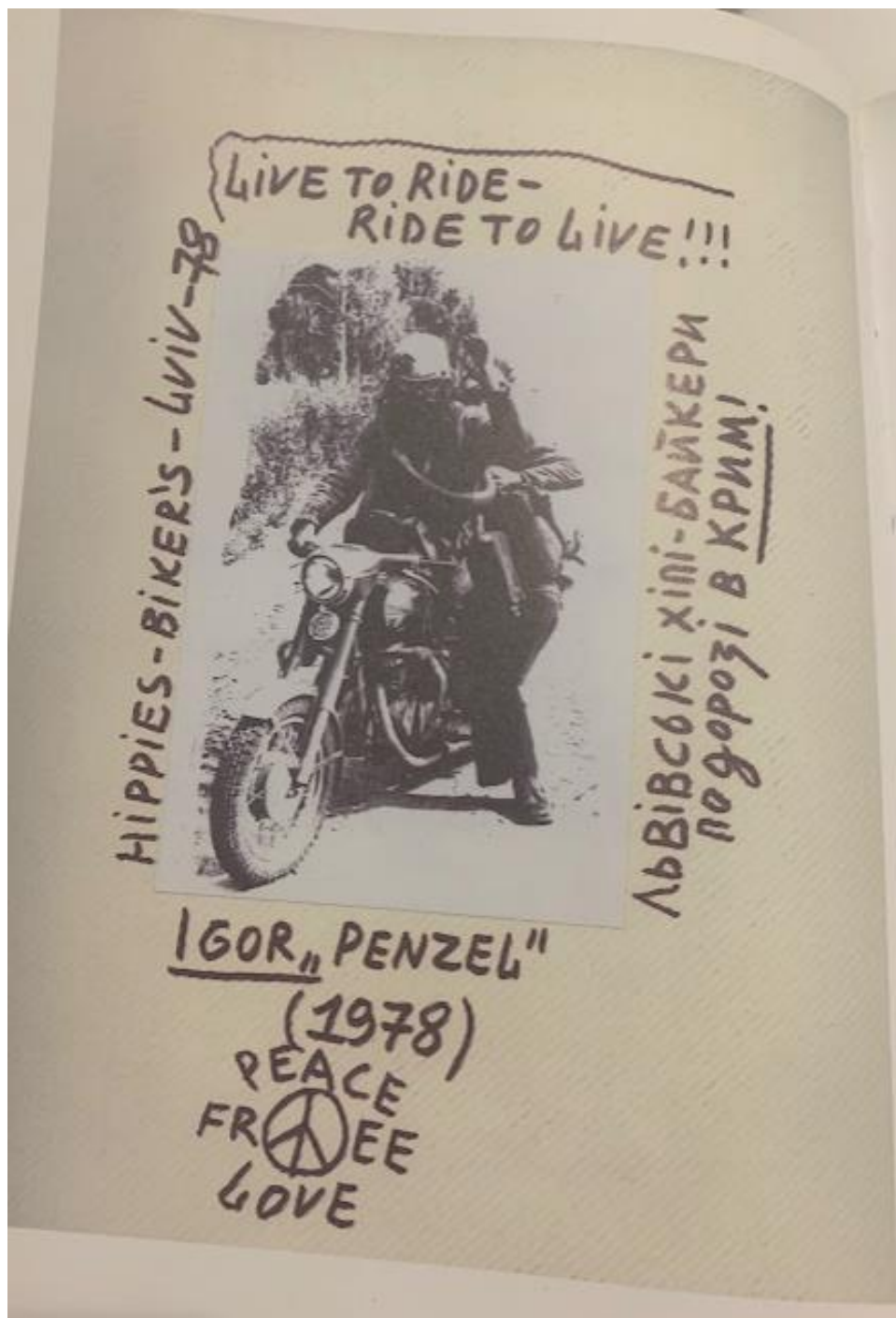

Олісевич А. Peoples book. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

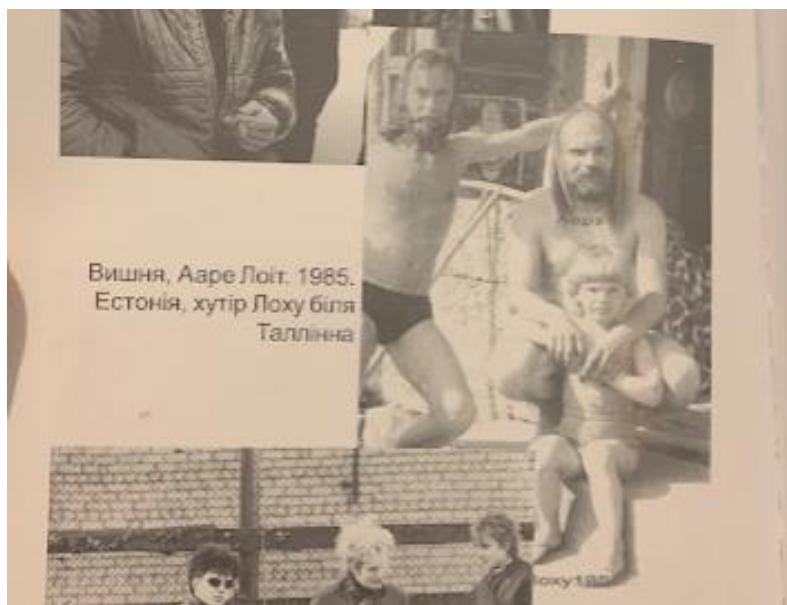

Олісевич А. Peoples book. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

Олісевич А. Peoples book. Міський медіаархів Центру міської історії (Львів)

Олісевич А. Революція квітів. — Львів: Тріада плюс, 2013. — 160 с.

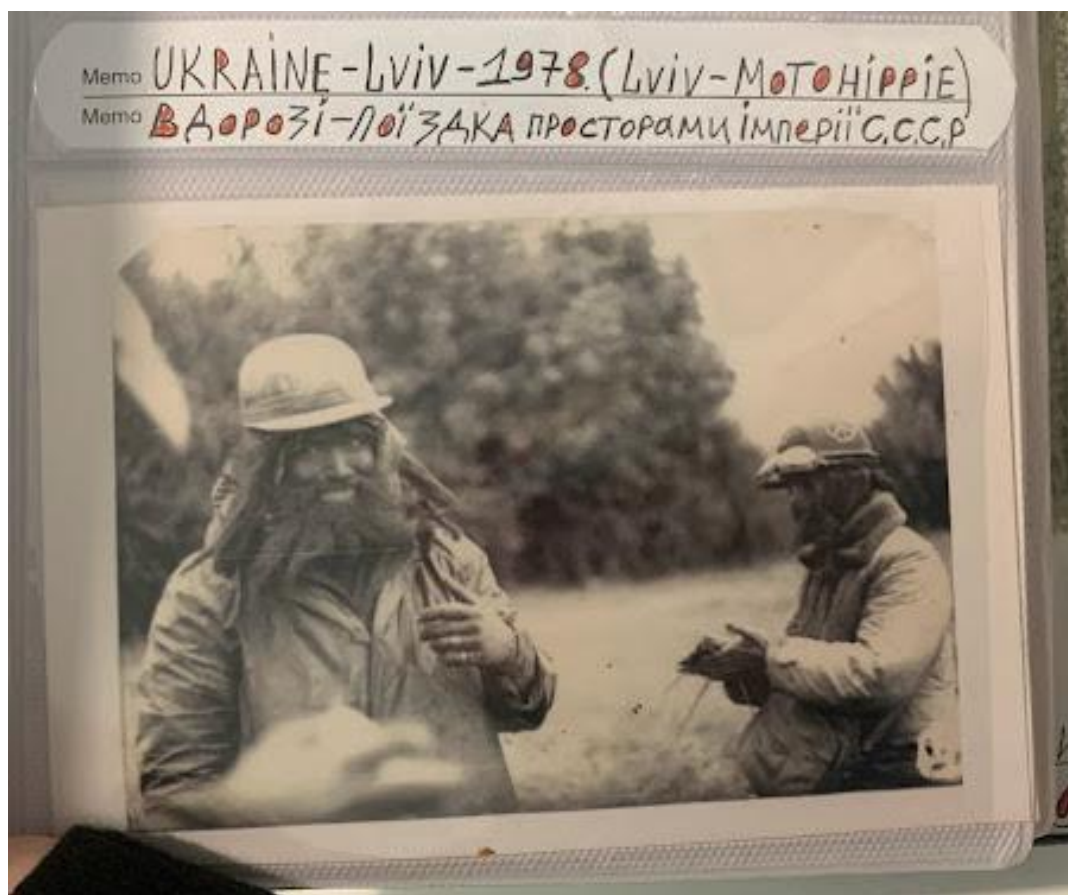
Валерій Султанов. Peoples book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://cutt.ly/yJu5z3Y>

Валерій Султанов. Peoples book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://cutt.ly/yJu5z3Y>

Олісевич А. Peoples book. Міський медіархів Центру міської історії (Львів)

Валерій Султанов. Peoples book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://cutt.ly/yJu5z3Y>